

Barnfattigdom

Sammanfattning

I betänkandet behandlas elva motionsyrkanden om barnfattigdom från den allmänna motionstiden 2011.

Barnfattigdom är ett komplext område som berör flera olika politikområden. Som ett led i beredningen av motionerna har socialutskottet därför begärt in yttranden från civilutskottet, socialförsäkringsutskottet, utbildningsutskottet och arbetsmarknadsutskottet.

Socialutskottet anser att det är viktigt att alla får ta del av tillväxt och välfärd. Sverige ska vara ett sammanhållet land med hög grad av jämlikhet mellan medborgarna; därför bör barnfattigdom bekämpas.

Socialutskottet välkomnar de åtgärder som regeringen har vidtagit inom bl.a. socialpolitiken, arbetsmarknadspolitiken, den ekonomiska familjepolitiken och utbildningspolitiken. Sammantaget bidrar åtgärderna till att minska ekonomisk utsatthet bland barnfamiljer.

Samtliga motioner avstyrks.

I betänkandet finns två reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Utskottets överväganden	5
Barnfattigdom	5
Motioner från allmänna motionstiden 2011	5
Bakgrund	6
Yttranden från andra utskott	10
Utskottets ställningstagande	18
Reservationer	21
1. Barnfattigdom (S, MP, V)	21
2. Barnfattigdom (SD)	22
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	24
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	24
<i>Bilaga 2</i>	
Civilutskottets yttrande	26
<i>Bilaga 3</i>	
Socialförsäkringsutskottets yttrande	32
<i>Bilaga 4</i>	
Utbildningsutskottets yttrande	43
<i>Bilaga 5</i>	
Arbetsmarknadsutskottets yttrande	53

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Barnfattigdom

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:So482 av Billy Gustafsson (S),

2011/12:So484 av Carina Adolfsson Elgestam och Kerstin Haglö (båda S),

2011/12:So485 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S),

2011/12:So486 av Åsa Lindestam m.fl. (S),

2011/12:So502 av Jennie Nilsson (S) yrkande 1,

2011/12:So504 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S),

2011/12:So514 av Désirée Liljevall (S),

2011/12:So521 av Lena Hallengren m.fl. (S) yrkande 52,

2011/12:So542 av Monica Green m.fl. (S),

2011/12:So569 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) yrkande 1 och

2011/12:So658 av Magnus Ehrencrona m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 1 (S, MP, V)

Reservation 2 (SD)

Stockholm den 14 februari 2012

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (C), Lena Hallengren (S), Mats Gerdau (M), Margareta B Kjellin (M), Christer Engelhardt (S), Helena Bouveng (M), Isabella Jernbeck (M), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S), Gunnar Sandberg (S), Anders W Jonsson (C), Per Ramhorn (SD), Eva Olofsson (V), Teres Lindberg (S), Maria Lundqvist-Brömster (FP), Magnus Ehrencrona (MP) och Roland Utbult (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas elva motionsyrkanden om barnfattigdom från den allmänna motionstiden 2011.

Socialutskottet har berett civilutskottet, socialförsäkringsutskottet, utbildningsutskottet och arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över motionsyrkandena. Yttrandena återfinns i bilagorna 2–5.

Utskottets överväganden

Barnfattigdom

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om barnfattigdom.
Jämför reservationerna 1 (S, MP, V) och 2 (SD).

Motioner från allmänna motionstiden 2011

I motion So521 av Lena Hallengren m.fl. (S) yrkande 52 begärs ett tillkännagivande om barnfattigdom. Motionärerna anför att det ska råda nolltolerans mot barnfattigdom och har som mål att avskaffa barnfattigdomen. Detta är ett långsiktigt mål som ska nås genom att se till att barnens föräldrar får arbete och genom att investera i våra barns och ungas framtid. Motionärerna föreslår insatser på följande områden (se även partimotion Fi240 [S]):

- Rätt till heltid.
- Ökad rätt till barnomsorg på obekvämtid.
- Fördela resurser utifrån elevernas behov.
- Satsning på kultur- och musikskolan.
- Förstärkta trygghetssystem och bättre vardagsekonomi (höjt underhållsstöd).
- Ökade möjligheter till skuldsanering.
- Sociala investeringar på kommunal nivå – metodutveckling och försöksverksamhet.

I motion So514 av Désirée Liljevall (S) begärs ett tillkännagivande om barnfattigdom. Enligt motionären krävs en kombination av åtgärder för att bekämpa barnfattigdom – bl.a. tillräckligt och genomtänkt inkomststöd och nödvändiga tjänster för barnen och deras familjer.

I motion So485 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att en nationell handlingsplan mot barnfattigdom bör tas fram. Motionärerna vill se en nationell handlingsplan mot barnfattigdom som fokuserar på att både motverka och förebygga. Även i motionerna So486 av Åsa Lindestam m.fl. (S) och So542 av Monica Green m.fl. (S) begärs tillkännagivanden om att en handlingsplan borde utvecklas för att minska barnfattigdomen.

I motion So504 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (S) begärs ett tillkännagivande om att regeringen måste vidta åtgärder för att bekämpa barnfattigdomen. Motionärerna ser med oro att tre grupper av barn pekas ut som förlorare i välfärdsutvecklingen: barn med utländsk bakgrund, barn i storstädernas förorter och barn till ensamstående.

I motion So502 av Jennie Nilsson (S) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer. Det finns ett behov av att analysera förändringar i trygghetssystemen ur ett barnperspektiv, så att de inte får diskriminerande effekter.

I motion So658 av Magnus Ehrencrona m.fl. (MP) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om förslag på en nationell handlingsplan mot barnfattigdom. Motionärerna anser att en nationell handlingsplan behöver tas fram i Sverige för att kunna ta ett helhetsgrepp på problemet för dels barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer, dels barn som lever i annan utsatthet. En sådan handlingsplan ska bl.a. innehålla tidsbestämda mål, åtgärder för att nå målen, uppföljningsmekanismer, resursbesättas samt ges ett tydligt barnrättsperspektiv.

I motion So569 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att lägga fram ett förslag till en handlingsplan mot barnfattigdom. Enligt motionärerna är lösningen på problemet med den ökande barnfattigdomen dels generella satsningar på arbete åt alla, rätt till arbete på heltid, bättre arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring, föräldraförsäkring och rätt till barnomsorg även på oönskad arbetstid, dels specifika satsningar på ekonomiskt utsatta barnfamiljer – t.ex. höjt underhållsstöd, förbättrat bostadsbidrag och förbud mot avgifter i skolan.

I motion So482 av Billy Gustafsson (S) begärs ett tillkännagivande om behovet av att snabbt ta fram en åtgärdsplan för att människor inte ska hamna i fattigdom.

I motion So484 av Carina Adolfsson Elgestam och Kerstin Haglö (S) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning som ska se över hur samhällets stöd till ensamstående föräldrar med barn kan förbättras.

Bakgrund

Förslag till utskottsinitiativ 2010/11

Vid socialutskottets sammanträde den 16 juni 2011 föreslog Magnus Ehrencrona (MP) ett utskottsinitiativ, i vilket det begärdes att regeringen skulle återkomma med förslag på en nationell handlingsplan för att minska barnfattigdomen i Sverige. I förslaget till utskottsinitiativ anfördes bl.a. att ”Sverige offensivt bör ta sig an frågan om minskad barnfattigdom – dvs. situationen för barn i familjer som lever på låga ekonomiska marginaler”.

Av protokollet från utskottssammanträdet framgår följande (prot. 2010/11: 36):

§ 11 Fråga om utskottsinitiativ – Nationell handlingsplan mot barnfattigdom

MP-ledamoten föreslog ett utskottsinitiativ ... Förslaget delades ut.

Utskottet beslutade att inte ta något initiativ. Skälen var följande.

Förslaget har delats först under pågående sammanträde. Det behövs tid för att bereda det. Utskottet anser att olika frågor i anslutning till begreppet barnfattigdom är mycket viktiga. En nationell handlingsplan mot barnfattigdom behöver sannolikt omfatta flera olika åtgärder inom flera utskotts beredningsområden. Riksdagen får anledning att återkomma till olika frågor om barnfattigdom i höst vid beredningen av t.ex. budgetpropositionen för 2012 och motioner. Det finns då möjlighet att aktualisera frågan om nationell handlingsplan.

MP- och V-ledamöterna anmälde avvikande mening och ansåg att utskottet borde ha tagit initiativ enligt det framlagda förslaget.

Riksmötet 2010/11

Under den allmänna motionstiden 2010 remitterades tio motionsyrkanden (S) om barnfattigdom och hushåll med låg ekonomisk standard till socialförsäkringsutskottet.¹ Yrkandena behandlades inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn i betänkande 2010/11:SfU1 Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet (prop. 2010/11:1 utg.omr. 10–12, rskr. 2010/11:121–122) som riksdagen godkände.

Riksmötet 2011/12

Mot bakgrund av att ett förslag om utskottsinitiativ väcktes i socialutskottet i juni 2011, remitterades alla generella yrkanden om barnfattigdom till socialutskottet under den allmänna motionstiden 2011.

I budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1 utg.omr. 9 s. 184, bet. 2011/12:SoU1, rskr. 2011/12:) avsattes 8 000 000 kronor till fortsatt arbete med att motverka hemlöshet och utestängning på bostadsmarknaden. I december 2011 tillsatte regeringen en nationell samordnare för hemlöshet. Samordnaren kommer att ge kommunerna stöd med att skapa en långsiktig hållbar struktur och fungerande rutiner i arbetet med att motverka hemlöshet. Vräkningar av barnfamiljer utgör ett särskilt fokusområde i samordnarens uppdrag.

Regeringen fastställde i december 2011 riksnormen för försörjningsstödet för 2012 (jfr www.regeringen.se). För familjer med äldre barn och ungdomar höjs riksnormen mer än vad enbart inflationen motiverar. För exempelvis en ensamstående utan barn uppgår riksnormen för 2012 till 3 840 kronor, dvs. en höjning med 120 kronor per månad. För en ensamstående förälder med två barn på 11 och 15 år uppgår riksnormen för 2012 till 10 250 kronor, dvs. en höjning med 980 kronor per månad. För sammanboende med två barn på 11 och 15 år uppgår riksnormen till 12 780 kronor, dvs. en höjning med 1 040 kronor per månad.

Interpellationer och skriftliga frågor

Den 29 mars 2011 anförde statsrådet Maria Larsson (KD) följande i svar på interpellationerna 2010/11:260 och 261 om barnfattigdom (prot. 2010/11:68):

¹ Fyra av dessa yrkanden är likalydande med fyra av de nu aktuella yrkandena.

Herr talman! Ulla Andersson har frågat socialministern om han avser att ta fram en handlingsplan mot barnfattigdom och att i samarbete med SKL verka för att kommunerna tar fram lokala handlingsplaner mot barnfattigdom. Wivi-Anne Johansson har frågat socialförsäkringsministern om vilka åtgärder han avser att vidta för att minska barnfattigdomen och förbättra den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationerna.

Regeringen anser att barns ekonomiska situation är en mycket viktig fråga och arbetar brett med åtgärder inom flera områden som tillsammans förbättrar inkomsterna för barnfamiljer.

Ensamstående föräldrars situation har särskilt uppmärksammats av regeringen, och flera satsningar inom den ekonomiska familjepolitiken har genomförts och föreslås komma ensamståendehushållen till del. Regeringen avser att föreslå en höjning av det särskilda bidraget inom bostadsbidraget från den 1 januari 2012, något som kommer alla barnfamiljer med bostadsbidrag till del. Även höjningen av flerbarntilläggen den 1 juli 2010 hjälper hushåll med stor försörjningsbörda.

— — —

Ensamståendehushållen löper högre risk att ha relativt låg ekonomisk standard eftersom det finns enbart en löneinkomst i hushållet. Barnfamiljernas viktigaste inkomstkälla är förvärvsarbete, vilket innebär att åtgärder som skapar bättre förutsättningar för arbete är den viktigaste åtgärden för att möjliggöra en god ekonomisk standard för barn.

Att fler föräldrar får vara med i arbetsgemenskapen är viktigt för att våra barn ska må bra. Regeringen har reformerat arbetsmarknadspolitiken och inriktat resurserna på de personer som är i störst behov av dem. En rad insatser har vidtagits, exempelvis nystartsjobb för dem som saknat arbete under minst ett år. En annan åtgärd som regeringen vidtagit för att förstärka arbetslinjen är etableringsreformen för nyanlända invandrare som trädde i kraft den 1 december 2010. Skattesänkningar gör det samtidigt mer lönsamt att arbeta för låg- och medelinkomsttagare. Regeringen har också förenklat regler och sänkt kostnaderna för att anställa personal, vilket gör det enklare för företag att anställa.

De åtgärder regeringen vidtagit för ökad sysselsättning, tillsammans med förbättringar inom bland annat familjepolitiken, är i sig handlingsplaner som tillsammans med satsningar på exempelvis utbildning bidrar till att minska ekonomisk utsatthet bland barnfamiljer. Ett nästa steg är att inleda samtal med barnrättsorganisationerna och att lyssna på deras förslag till förbättringar.

Det är i kommuner och landsting som de flesta verksamheter som rör barn finns. Det är också där beslut fattas som har direkt inverkan på barns vardag och deras livssituation. Kommun- och landstingssektorn spelar en stor roll för att minska skillnaderna i uppväxtvillkor mellan barn som lever i hushåll med olika inkomstnivåer. Viktiga delar av den generella välfärden utgörs av sjukvård för barn och ungdomar och av subventionerad och högkvalitativ förskola och skola. För att stödja kommun- och landstingssektorn har regeringen höjt det generella statsbidraget med 25 miljarder kronor under perioden 2010–2011.

Kommunala handlingsplaner kan vara ett verktyg i arbetet mot ekonomisk utsatthet bland barn. Sådana initiativ är positiva, men det är upp till kommunerna själva att bedöma vilka insatser som behöver genomföras utifrån egna kommunala förutsättningar och det kommunala självstyret.

Den 29 juni 2011 besvarade statsrådet Maria Larsson (KD) en skriftlig fråga om barnfattigdom (fr. 2010/11:621). Statsrådet anförde följande:

Roza Güclü Hedin har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att garantera att alla barn får en god uppväxt med goda ekonomiska förutsättningar.

Barns ekonomiska situation är en viktig fråga för regeringen. Lösningarna för att minska ekonomisk utsatthet återfinns inte enbart inom ett ansvarsområde utan regeringens politik utgår ifrån att de samlade insatserna inom flera olika politikområden bidrar till en förbättring av barnfamiljernas möjligheter till en god ekonomisk levnadsstandard. Att föräldrarna har arbete är en central utgångspunkt, regeringen satsar stort för att ge bättre förutsättningar till varaktigt hög sysselsättning och detta kommer även barnfamiljerna till del.

Den ekonomiska familjepolitiken bidrar med att höja barnhushållens inkomster med i genomsnitt 11 procent och spelar en stor roll särskilt för ensamstående med barn. Inom familjepolitiken har flerbarnstillägget höjts under 2010 och regeringen vill även höja det särskilda bidraget inom bostadsbidraget till den 1 januari 2012. Utöver familjepolitiken finns möjlighet till ekonomiskt bistånd som syftar till att tillgodose barnfamiljer en skälig levnadsnivå. För dem som har behov av försörjningsstöd finns även möjlighet att söka bistånd för till exempel rekreation. Om det finns barn i hushållet bör socialnämnden särskilt beakta barns behov.

Den 18 november 2011 besvarade statsrådet Erik Ullenhag (FP) en interpellation av Arhe Hamednaca (S) om utrikesfödda kvinnors situation på arbetsmarknaden (ip. 2011/12:78, prot. 2011/12:33). Statsrådet anförde bl.a. följande.

Det är viktigt att koppla ihop utrikesfödda kvinnors situation på arbetsmarknaden med den fattigdom som också riskerar att drabba barn. Alltför många av de kvinnor som har flytt eller invandrat till Sverige har haft svårt att komma in på arbetsmarknaden. Sysselsättningsgraden för utrikesfödda kvinnor är ungefär 20 procentenheter lägre än för kvinnor som är födda i Sverige. Skillnaderna i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor som är utrikesfödda är 10 procentenheter. Bland dem som kommit till Sverige som flyktingar är 50 procent av männen, men endast 22 procent av kvinnorna, förvärvsarbetande tre år efter invandringen.

Förutsättningarna för utrikesfödda kvinnor att komma in på arbetsmarknaden är inte bara en integrationspolitisk utan även en jämställdhetspolitisk utmaning. Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att öka utrikesfödda kvinnors arbetskraftsdeltagande. Etableringsreformen, som trädde i kraft den 1 december 2010, är ett viktigt steg då den har ett stort jämställdhetsfokus. För att en familj ska få full etableringsersättning ställs krav på att såväl män som kvinnor deltar i etableringsinsatser.

— — —

Regeringen har nyligen gett en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder för att öka arbetskraftsdeltagandet och påskynda etableringen på arbetsmarknaden för nyanlända utrikesfödda kvinnor och anhöriginvandrare. Utredaren ska bland annat analysera vilka ekonomiska incitament som påverkar nyanlända utrikesfödda kvinnors och anhöriginvandrare arbetskraftsdeltagande och deltagande i etableringsinsatser samt föreslå åtgärder som ökar möjligheterna att kombinera föräldraskap

med arbete och deltagande i etableringsinsatser. Utredaren ska också föreslå åtgärder som säkerställer att nyanlända får en individuellt anpassad etablering som är likvärdig för kvinnor och män. Ett slutbetänkande ska lämnas senast den 15 oktober 2012.

Jag anser att en av de största jämställdhetsutmaningarna vi har i dag handlar om att vidta åtgärder för att fler utrikesfödda kvinnor ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden och i samhället. De utrikesfödda kvinnorna utgör dessutom en stor arbetskraftsresurs som det svenska samhället behöver bli betydligt bättre på att ta till vara.

Pågående arbete inom EU

Vid Epscorådet den 17 juni 2011 antogs rådsslutsatser om barnfattigdom. Av 18-månadersprogrammet (Polen, Danmark, Cypern) från juli 2011 framgår att det på rådets dagordning ingår att utforma gemensamma principer och effektiva övervakningsverktyg för att förebygga och bekämpa barnfattigdom. Kommissionen har uttalat en ambition att under 2012 utforma en rekommendation i frågan.

Yttranden från andra utskott

Civilutskottet

Civilutskottet konstaterar inledningsvis att de aktuella motionerna inte innehåller några förslag om konkreta åtgärder som faller inom utskottets beredningsområde. Utskottet kommenterar emellertid vissa överväganden i motionerna som tangerar detta område (jfr yttr. 2011/12:CU2y i bil. 2).

Civilutskottet konstaterar att förslaget om ett tillkännagivande till regeringen enligt motion 2011/12:So502 (S) yrkande 1 utgår från vissa överväganden med delvis bostadspolitisk inriktning. Det framhålls i motionen att det är viktigt att förebygga segregerade bostadsområden. Vidare anförts att det är ett steg i fel riktning "att som den borgerliga regeringen sälja ut allmännyttan för att ombilda den till bostadsrätter". Slutligen hävdar motionären att "ambitionen att införa marknadshyror" är en medveten politik mot ett mer segregerat samhälle.

När det gäller den första frågan, att förebygga segregerade bostadsområden, delar civilutskottet – och med all visshet även regeringen – motionärens uppfattning. Denna fråga kan emellertid endast till viss del hanteras med bostadspolitiska medel. Det handlar då exempelvis om att ge möjlighet till en blandad bebyggelse med avseende på upplåtelseform och typ av bostäder. Det är en statlig uppgift att utforma de regelsystem som påverkar dessa frågor, men den praktiska tillämpningen i bostadsplaneringen sköts av varje enskild kommun. Inom ramen för det kommunala självbestämmandet och ansvaret för bostadsförsörjningen finns det enligt utskottet stora möjligheter att ta särskilda hänsyn till de lokala förutsättningarna och att ta det helhetsansvar som är nödvändigt för att uppnå en önskad samhällsutveckling. Därutöver pekar civilutskottet på regeringens ambition att hålla byggkostnaderna nere med hjälp av bl.a. regelförenklingar och lång-

siktigt hållbara förutsättningar. Även den andra frågan som motionären tar upp, dvs. en eventuell försäljning av kommunalt ägda bostäder, är det de enskilda kommunernas sak att ta ställning till. Civilutskottet anför slutligen att det finns skäl för ett klarläggande vad gäller det tredje påståendet som enligt motionären bör ligga till grund för tillkännagivandet. De nya villkor för hyressättning som nu har varit i kraft under ett års tid infördes med brett politiskt stöd i riksdagen och även med stöd av hyresbostadsmarknadens parter.

Vad gäller motion 2011/12:So521 (S), där det nämns att ökade möjligheter bör ges till skuldsanering, anför civilutskottet att det under våren kommer att behandla ett antal förslag med denna inriktning från den allmänna motionstiden. Därför saknas det enligt utskottet skäl att i det nu aktuella sammanhanget ta upp denna fråga.

Ytterligare en fråga med anknytning till civilutskottets beredningsområde kommenteras helt kort. Det gäller frågan om vräkning av barnfamiljer som omnämns i motion 2011/12:So486 (S). Vid överväganden på detta område har ibland bestämmelserna i hyreslagen om besittningsskydd och hyresavtalets upphörande samt i utsökningsbalken om avhysning kommit att diskuteras. Civilutskottet vill emellertid framhålla att överväganden i den aktuella frågan främst bör inriktas på vräkningsförebyggande åtgärder. Med hänsyn till såväl hyresvärdens som grannars intressen är inte ett förstärkt besittningsskydd särskilt inriktat på barnfamiljer en lämplig åtgärd. Däremot finns bestämmelser i hyreslagen om meddelande till socialnämnden när en uppsägning av en bostadshyresgäst på grund av försummad hyresbetalning har aktualiserats (12 kap. 44 § jordabalken). Det är enligt civilutskottet mycket angeläget att kommunerna senast i detta sammanhang söker medverka till lösningar på den uppkomna situationen, särskilt när dessa ärenden gäller barnfamiljer. Civilutskottet kan konstatera att regeringen på flera sätt söker ge stöd till kommunerna i detta arbete. Regeringen har nyligen också beslutat om ytterligare insatser på området inför 2012. En nationell samordnare har tillsatts med uppgift att ge kommunerna stöd när det gäller att skapa en långsiktigt hållbar struktur och fungerande rutiner i arbetet med att motverka hemlöshet. Vräkningar av barnfamiljer utgör ett särskilt fokusområde i samordnarens uppdrag. Vidare har länsstyrelserna fått i uppdrag att hjälpa kommunerna med att särskilt uppmärksamma frågor om hemlöshet i bostadsförsörjningsarbetet. Även i detta uppdrag ingår frågan om barnfamiljer som riskerar att drabbas av vräkning. Mot den redovisade bakgrunden finns enligt civilutskottet inte skäl till ett allmänt formulerat tillkännagivande från riksdagen.

Civilutskottet konstaterar sammanfattningsvis att det, när det gäller frågor som faller inom utskottets beredningsområde, saknas skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen med anledning av de aktuella motionerna.

Socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet inleder sitt ställningstagande med att konstatera att hushåll med barn, oavsett om det gäller hushåll med svensk eller utländsk bakgrund, generellt sett har en lägre ekonomisk standard än hushåll utan barn (jfr yttr. 2011/12:SfU3y i bil. 3). Sämst ställt har ensamstående föräldrar, särskilt när det finns flera barn i hushållet. Utskottet anför att de ekonomiska familjestöden har särskilt stor betydelse för sådana hushåll. För att förbättra de sämst ställda hushållens ekonomi höjdes flerbarnstillsägget fr.o.m. den 1 juli 2010 (prop. 2009/10:99, bet. 2009/10:FiU21, rskr. 2009/10:348).

Under hösten 2010 hade socialförsäkringsutskottet anledning att behandla ett flertal motioner om ekonomiskt stöd till hushåll med låg ekonomisk standard. I betänkande 2010/11:SfU1 påpekade utskottet bl.a. att den svenska familjepolitiken i internationell jämförelse ger omfattande ekonomiskt stöd till barnfamiljer både genom direkta bidrag och genom att underlätta för föräldrarna att kombinera arbete och familj. Vidare framhöll utskottet att familjepolitiken är utformad så att barn i hushåll med låg ekonomisk standard får stöd, liksom familjer med sjuka och funktionshindrade barn samt att de inkomstprövade förmånerna främst går till familjer med låga inkomster eller en relativt stor försörjningsbörda. Dessutom ansåg utskottet att det var viktigt att se den ekonomiska familjepolitiken i ett större sammanhang, där olika områden tillsammans ger möjligheter att förbättra barnfamiljernas välfärd. Eftersom barnfamiljernas inkomster i huvudsak kommer från förvärvsarbete har konjunkturläget stor betydelse för hushållens försörjningsmöjligheter. Arbetslöshet eller brist på heltidsarbete samt låg utbildning kan vara orsaker till en låg ekonomisk standard. Enligt utskottet fanns lösningarna på dessa problem inte inom den ekonomiska familjepolitiken utan inom andra områden, såsom arbetsmarknads- och utbildningspolitiken samt samhällsekonomin i stort. I betänkandet framhöll utskottet också att åtgärder i form av transfereringar, skatter och subventioner utanför den ekonomiska familjepolitiken har stor påverkan på barnfamiljernas ekonomi. Bland annat med hänvisning till att regeringen hade aviserat en höjning av det särskilda bidraget för barn som finns inom bostadsbidraget avstyrkte utskottet motionerna i fråga. Detta blev också riksdagens beslut (rskr. 2010/11:121).

Socialförsäkringsutskottet anför vidare att regeringen i budgetpropositionen för 2012 föreslog en höjning av bostadsbidraget fr.o.m. den 1 januari 2012 (prop. 2011/12:1). Höjningen motiverades av en vilja att stärka ekonomin för de barnfamiljer som har det sämst ställt, inte minst ensamstående med barn, och därmed öka deras marginaler. Sedan utskottet tillstyrkt och riksdagen bifallit regeringens förslag (bet. 2011/12:SfU1, rskr. 2011/12:85) höjdes det särskilda bidraget med 350 kronor till 1 300 kronor per månad för ett barn, med 425 kronor till 1 750 kronor per månad för två barn och med 600 kronor till 2 350 kronor per månad för tre eller fler barn. Vidare höjdes bidraget till bostadskostnader till hushåll utan barn.

Den genomsnittliga höjningen innebär ca 120 kronor per månad. Även bidraget till bostadskostnader för barnfamiljer höjdes. För en klar majoritet av barnfamiljerna innebär det en höjning med 300 kronor per månad.

Vid utskottets behandling av förslaget om höjt bostadsbidrag framhöll utskottet i betänkande 2011/12:SfU1 att den omläggning av politiken som inleddes i samband med regeringsskiftet hösten 2006 innebär att en rad åtgärder vidtagits för att stärka möjligheten till egen försörjning genom arbete och minska bidragsberoendet. Samtidigt konstaterade utskottet att bostadsbidragen i dag har en stor betydelse för de ekonomiskt svaga hushållens möjligheter att finansiera sitt boende. Till skillnad från generella bidrag har också bostadsbidragen den fördelen att de är riktade mot en avgränsad grupp och därmed är ett träffsäkert stöd till ekonomiskt utsatta personer. Eftersom regeringens förslag skulle innebära en förstärkning av ekonomin för de barnfamiljer som har det sämst ställt, inte minst ensamstående med barn, men också för hushåll utan barn, välkomnade utskottet förslaget. Däremot ansåg utskottet att det saknades skäl för ytterligare höjning av bostadsbidraget.

Socialförsäkringsutskottet understryker de familjepolitiska stödets betydelse för de mest utsatta barnhushållen. Utskottet konstaterar att hela 26 procent av den disponibla inkomsten för ensamstående med två eller flera barn under 2010 utgjordes av olika former av familjepolitiska stöd. Då har inte det nyligen höjda bostadsbidraget beaktats, en höjning som kommer att bidra till en bättre ekonomisk standard för de mest utsatta barnhushållen.

Vidare utesluter socialförsäkringsutskottet inte att det även framdeles kommer att finnas behov av satsningar på denna grupp och förutsätter att regeringen i samband med kommande budgetprövningar överväger om det finns ekonomiskt utrymme för ytterligare förbättringar av de familjepolitiska stöden. Eftersom bl.a. arbetslöshet och låg utbildning i många fall ligger bakom att en del barnhushåll är särskilt ekonomiskt utsatta krävs det även insatser inom bl.a. arbetsmarknads- och utbildningsområdena. Detta är viktigt också ur en annan aspekt, nämligen att låg inkomststandard enligt Socialstyrelsens rapport tenderar att "gå i arv". En sådan utveckling är givetvis inte önskvärd och bör i möjligaste mån motverkas.

Socialförsäkringsutskottet konstaterar vidare att ensamstående med barn, enligt vad som framgår ovan, har en lägre ekonomisk standard än sammanboende med barn. För den gruppen kan, enligt utskottet, förslagen från Utredningen om ekonomi och föräldrasamarbete vid särlevnad få betydelse. I betänkandet Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnens skull (SOU 2011:51) har utredningen föreslagit ändringar av bl.a. reglerna för barnbidrag, vårdbidrag, bostadsbidrag och underhållsstöd i syfte att undanröja konflikt drivande faktorer mellan särlevande föräldrar. Utredningens förslag syftar bl.a. till att bättre anpassa regelverken för de familjeekonomiska stöden till förändrade familjemönster och boendeformer för barnet. Utredningen anser bl.a. att nuvarande utformning av underhållsstödssystemet bör förändras och i stället ersättas med ett för-

skottsbidrag som baseras på föräldrarnas civilrättsliga avtal om underhållsbidrag och att regeringen i särskild ordning bör utreda utformningen av ett sådant system. I avvaktan på en större översyn av underhållsregleringen har utredningen föreslagit vissa justeringar för att komma till rätta med en del brister inom underhållsstödet. Bland annat föreslår utredningen att underhållsstödet ska tidsbegränsas för en period av maximalt tre år och att stödet ska åldersdifferentieras för att bättre svara mot de kostnader som finns för att tillgodose barns varierande behov.

Mot bakgrund av att bostadsbidraget nyligen höjts och med beaktande av att förslagen i betänkande SOU 2011:51 är föremål för beredning inom Regeringskansliet, anför socialförsäkringsutskottet att det för närvarande inte finns skäl för riksdagen att ta initiativ till en nationell handlingsplan mot barnfattigdom. Inte heller anser utskottet att det finns skäl att nu göra en översyn av hur samhällets stöd till ensamstående med barn kan förbättras eller att vidta några andra åtgärder för att bekämpa barnfattigdom.

Med det anförda föreslår utskottet att socialutskottet avstyrker samtliga motioner i ärendet.

Utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet avgränsar sitt yttrande till de delar som berör utskottets beredningsområde (jfr yttr. 2011/12:UbU1y i bil. 4). Utskottet inleder sitt yttrande med att påminna om att flera stora reformer och satsningar har genomförts på utbildningsområdet, däribland en mer specialiserad lärarutbildning, fortbildningssatsningar för lärare (Lärarlyftet I och II), legitimation för lärare och förskollärare för att tillgodose att alla elever får en god och trygg undervisning, en obligatorisk befattningsutbildning av rektorer och möjlighet till frivillig fortbildning (Rektorslyftet), en ny skollag som innebär ett nytt modernt regelverk för alla skolor oavsett huvudman, en ny gymnasieskola som ska förbereda elever för inträde i arbetslivet eller för högre studier, specialsatsningar på matematikundervisning m.m. (prop. 2010/11:1 utg.omr. 16 avsnitt 3). Sammantaget innebär det, enligt utbildningsutskottet, en bättre skola för alla elever.

Utbildningsutskottet anför vidare att regeringen i november 2011 tillsatte utredningen Modernisering av studiehjälpen och anpassning av studiestödet till nya studerandegrupper. I utredarens uppdrag ingår bl.a. att föreslå hur studiehjälpens utbildningspolitiska respektive familjeekonomiska syften kan renodlas, att ta ställning till om det bör finnas en koppling mellan studiehjälpen och vissa övriga familjeekonomiska stöd, om studiehjälpen bör omfatta ett tillägg för studerande med barn eller om ersättning bör lämnas genom något annat offentligt stöd (dir. 2011:122). Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2013.

Vidare påminner utbildningsutskottet om de höjningar av studiemedlen som genomförts de senaste åren. Det innebär förbättringar, inte minst för studerande med barn.

Utbildningsutskottet anför vidare att regeringen i juli 2011 tillsatte utredningen Regler och villkor för fristående skolor m.m. (dir. 2011:68). I direktivet anförts att varje skola, kommunal såväl som fristående, ska kvalitetsgranskas och utvärderas efter hur väl de lyckas ge eleverna förutsättningar att nå målen och att utvecklas så långt möjligt. Skolinspektionen har med den nya skollagen fått utökade befogenheter att vidta åtgärder mot skolor som inte lever upp till de uppställda villkoren för att bedriva skolverksamhet, oavsett om det är en kommunal eller enskild huvudman. Kommittén ska utreda om det, i fall då Skolinspektionen riktar allvarlig kritik mot en huvudman för bristande kvalitet i undervisningen och det finns belägg för att ekonomiska uttag ur verksamheten väsentligen har bidragit till bristerna, finns behov av att Skolinspektionen tar hänsyn till detta och, om så bedöms vara fallet, föreslå hur det bör ske samt lämna de författningsförslag som behövs (dir. 2011:68). Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2012. Vad gäller analys och utvärdering av de två andra skolreformerna, kommunalisering och etablering av fristående skolor, har utskottet fått veta att frågan är under beredning inom Regeringskansliet.

Skolverket har i flera större undersökningar studerat hur resurser fördelas till skolorna. Den senaste undersökningen – från 2011 – visar att det fortfarande finns stora skillnader i resultat mellan skolor och att föräldrars utbildningsbakgrund är den faktor utanför skolan som har starkast samband med resultaten. En slutsats i rapporten är att kommunerna därför har all anledning att fortsätta att följa upp och utvärdera resursfördelningsmodeller så att kommunens resurser används på bästa sätt och alla skolor får ekonomiska förutsättningar att klara sitt uppdrag (Resursfördelning till grundskolan – rektorers perspektiv, rapport 365, Skolverket 2011, s. 27).

Utbildningsutskottet anför vidare att regeringen i december 2011 gav Skolverket i uppdrag att genomföra en satsning på grundskolor i stadsdelar som präglas av utbredd utanförskap (U2011/6863/S). Satsningen ska genomföras i ett mindre antal grundskolor i stadsdelar som ingår i regeringens arbete med urban utveckling. Skolorna ska uppvisa låga kunskapsresultat och ha en negativ kunskapsutveckling. Tyngdpunkten i satsningen ska ligga på handledning i undervisningssituationer i syfte att stödja lärarna att utveckla sin undervisning, på metoder och verksamheter för att stödja eleverna att uppnå målen samt på verksamheter utöver den ordinarie skoldagen med fokus på utökad undervisningstid och hjälp med läxläsning. Utbildningsutskottet välkomnar denna satsning och kommer att följa utvecklingen med intresse.

Vidare anförts att utbildningsutskottet behandlade frågan om avgifter i skolan senast i betänkande 2010/11:UbU7. Utskottet framhöll att utgångspunkten måste vara att finansieringen av skolresor ska ske med kommunala medel eller genom att elever helt frivilligt samlar in pengar till kostnaden om resan innebär mer än en obetydlig kostnad. Det är inte förbudet att låta kostnader för skolresor, utflykter eller liknande aktiviteter

ersättas av vårdnadshavare på frivillig väg. Men sådana aktiviteter ska vara öppna för alla. Det är enligt utbildningsutskottet inte godtagbart att skolan erbjuder en kostnadsfri alternativ verksamhet för elever vars vårdnadshavare inte vill betala dessa aktiviteter. Om den kostnadsbelagda aktiviteten är att betrakta som en del av utbildningen ska alla elever få delta (bet. 2010/11:UbU7 s. 26). Utskottet finner inte skäl att ändra sitt ställningstagande.

Avslutningsvis föreslår utbildningsutskottet med det ovan anförda att socialutskottet avstyrker de aktuella motionerna.

Arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet betonar inledningsvis att barns ekonomiska situation är en mycket viktig fråga (jfr ytr. 2011/12:AU2y i bil. 5). Det är enligt utskottet angeläget att sträva efter att alla barnfamiljer får bättre förutsättningar för en god levnadsstandard och att antalet barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer blir färre. Det finns flera olika metoder att mäta fattigdom och olika mått på fattigdom.

Arbetsmarknadsutskottet noterar att medlemsstaterna i EU har kommit överens om ett gemensamt mått på fattigdom. Med detta mått anses den vara fattig som har en disponibel inkomst som ligger under 60 procent av medianinkomsten i landet. På detta sätt mäts den relativa fattigdomen, vilket innebär att nivån för fattigdom sätts i relation till landets allmänna levnadsnivå. Ett annat sätt att mäta fattigdom är att utgå från en absolut inkomstgräns vid vilken människor inte längre kan anses ha en skälig levnadsnivå. På detta sätt mäts den absoluta fattigdomen. I Sverige används ofta nivån för rätt till ekonomiskt bistånd.

Arbetsmarknadsutskottet konstaterar att Sverige är ett av de länder som har jämnast inkomstfördelning i världen även om inkomstskillnaderna, liksom i de flesta andra länder, ökat under de senaste 20 åren. Enligt SNS Välfärdsrapport 2011 har inkomstskillnaderna i Sverige ökat över hela inkomstskalan, både mellan medianinkomsttagare och höginkomsttagare och mellan medianinkomsttagare och låginkomsttagare. Den relativa fattigdomen har också ökat, särskilt under de senaste 10 åren. Den främsta orsaken till den ökande inkomstspridningen är ökade skillnader i kapitalinkomster, snarare än förändringar av löner, skatter och transfereringar. Utskottet konstaterar dock att andelen fattiga i Sverige är låg internationellt sett.

De grupper där andelen ekonomiskt utsatta är förhållandevis hög omfattar barn, ensamstående yngre vuxna, ensamstående äldre kvinnor över 75 år och ensamstående med barn. Den viktigaste förklaringen till att hushåll med medlemmar i förvärvsaktiv ålder har låg ekonomisk standard är att dessa familjemedlemmar inte förvärvsarbetar alls eller arbetar deltid. Arbetsmarknadsutskottet anser därför att det är viktigt att stärka den ekonomiska situationen för grupper med pressade marginaler, däribland barnfamiljer som har låga inkomster. Barnfamiljers viktigaste inkomstkälla är förvärvs-

arbete. Det innebär att insatser för att skapa bättre förutsättningar för arbete och för att människor ska kunna försörja sig själva är de mest betydelsefulla åtgärderna för att möjliggöra en god ekonomisk standard för barn. Att fler föräldrar får vara med i arbetsgemenskapen är dessutom viktigt för att våra barn ska må bra, anför det.

Arbetsmarknadsutskottet konstaterar vidare att regeringen arbetar kontinuerligt för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och för att stärka drivkrafterna till arbete och utbildning. Kampen mot arbetslöshet möts med en politik på en rad områden som syftar till att öka antalet jobb, stimulera företagande och ge stöd åt människor som drabbats av arbetslöshet. Utbildning och aktiva arbetsmarknadsåtgärder är hörnstenar i en sådan politik. Att ge föräldrar möjlighet till egen försörjning är alltså enligt utskottet det bästa och mest direkta sättet att minska barnfattigdomen. Utskottet konstaterar även att regeringen har reformerat arbetsmarknadspolitiken och inriktat resurserna på personer som är i störst behov av dem. En rad åtgärder har vidtagits, exempelvis nystartsjobb för dem som saknat arbete under minst ett år. Skattesänkningar gör det samtidigt mer lönsamt att arbeta för låg- och medelinkomsttagare. Regeringen har också förenklat regler och sänkt kostnaden för att anställa personal, vilket gör det enklare för företag att anställa.

Insatser för att öka vuxnas möjligheter till egen försörjning är alltså, anför arbetsmarknadsutskottet, det viktigaste för att minska fattigdomen bland barn. Detta skymmer dock inte att ensamstående med barn löper större risk att ha relativt låg ekonomisk standard. Enligt Rädda Barnens årsrapport 2010 är risken för ekonomisk utsatthet mer än tre gånger så hög bland barn till ensamstående föräldrar än bland barn till samboende föräldrar. Utskottet välkomnar att regeringen i budgetpropositionen föreslagit vissa riktade insatser för ekonomiskt utsatta grupper såsom barnfamiljer.

Arbetsmarknadsutskottet konstaterar vidare att utrikes födda är en annan grupp som har relativt låg ekonomisk standard. Enligt Rädda Barnens årsrapport 2010 är risken att leva i ett fattigt hushåll drygt fem gånger så hög bland barn med utländsk bakgrund än bland barn med svensk bakgrund. Den ekonomiska utsattheten är påfallande i synnerhet bland barn vars båda föräldrar är utrikes födda eller ifall barnen och deras familjer kommit till Sverige under senare år. Störst risk för ekonomisk utsatthet för barn återfinns i hushåll med en ensamstående utlandsfödd förälder. En åtgärd som regeringen vidtagit för att förstärka arbetslinjen i denna grupp är etableringsreformen för nyanlända invandrare som trädde i kraft den 1 december 2010. Arbetsmarknadsutskottet anför att reformen är tydligt inriktad på att ge nyanlända bättre förutsättningar för egenförsörjning och att stärka deras deltagande i arbets- och samhällslivet. Varje nyanländ som omfattas av reglerna ska få professionellt stöd för att så snabbt som möjligt lära sig svenska, komma i arbete och klara sin egen försörjning samt få kännedom om de skyldigheter och rättigheter som gäller i Sverige. Regeringen har även genomfört flera andra åtgärder i syfte att förbättra förutsättningarna

för utrikes födda på arbetsmarknaden. Dessutom avser regeringen att under 2012 genomföra förändringar i etableringsreformen med syfte att stärka nyanländas förutsättningar att etablera sig snabbt i arbets- och samhällslivet. Vidare anför arbetsmarknadsutskottet att en av de stora integrations- och jämställdhetsutmaningarna i dag är att fler utrikes födda kvinnor ska kunna försörja sig själva. I den nuvarande situationen riskerar många av dessa kvinnor att fastna i såväl långtidsarbetslöshet som en ekonomiskt utsatt situation, vilket får konsekvenser även för barnen. Även om den nyligen genomförda etableringsreformen har ett tydligt jämställdhetsfokus måste betydligt mer göras för att utrikes födda kvinnor ska få makt över sin vardag genom en egen lön att leva på. Arbetsmarknadsutskottet välkomnar därför den utredning om ökat arbetskraftsdeltagande bland nyanlända utrikes födda kvinnor och anhöriginvandrare som regeringen tillsatt i oktober 2011 (dir. 2011:88). Utredningen ska undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att åstadkomma ett ökat arbetskraftsdeltagande för nyanlända utrikes födda kvinnor och anhöriginvandrare som inte omfattas av etableringslagen och analysera vilka ekonomiska incitament som påverkar deras arbetskraftsdeltagande och deltagande i etableringsinsatser. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 oktober 2012.

Enligt arbetsmarknadsutskottets mening måste alla få del av tillväxt och välfärd. Därför behövs åtgärder för att stärka den ekonomiska situationen för grupper med pressade marginaler, däribland barnfamiljer med låga inkomster. Utskottet anser att de åtgärder som regeringen vidtagit för ökad sysselsättning och de förbättringar som gjorts inom bl.a. familjepolitiken tillsammans med satsningar på exempelvis utbildning i sig bidrar till att minska den ekonomiska utsattheten bland barnfamiljer. Utskottet anser att det är viktigt att bekämpa fattigdom. Sverige ska vara ett sammanhållet land med hög grad av jämlikhet mellan medborgarna. Man måste följaktligen noga överväga vilka vägar som är framkomliga. Enligt arbetsmarknadsutskottets mening utgör arbete en central del av lösningen.

Avslutningsvis anser arbetsmarknadsutskottet, som förutsätter att regeringen uppmärksammar utvecklingen, inte att några åtgärder behövs med anledning av de motioner som behandlas i yttrandet. Utskottet föreslår med det ovan anförda att socialutskottet avstyrker motionerna.

Utskottets ställningstagande

Socialutskottet anser att en grundläggande strävan måste vara att skapa förutsättningar för goda uppväxtvillkor för alla barn. Frågor om barn som lever i en utsatt situation bör alltid vara högt prioriterade. Begreppet barnfattigdom innefattar, enligt bl.a. Rädda Barnens definition, barn som lever i ekonomisk utsatthet eller under knappa ekonomiska resurser. Barnfattigdom är ett komplext område, och det krävs insatser inom flera olika politikområden för att komma till rätta med problemet.

När man talar om barnfattigdom i Sverige används ofta ett relativt fattigdomsbegrepp, vilket i första hand mäter inkomstskillnader inom landet. Hushåll med barn, oavsett om det gäller hushåll med svensk eller utländsk bakgrund, har generellt sett en lägre ekonomisk standard än hushåll utan barn. Ensamstående föräldrar har det sämst ställt, särskilt när det finns flera barn i hushållet.

I de flesta av de nu aktuella motionerna föreslås en nationell handlingsplan mot barnfattigdom. Motionärerna pekar på en rad åtgärder inom olika politikområden för att minska barnfattigdomen i Sverige.

För att bredda sitt beslutsunderlag har socialutskottet berett civilutskottet, socialförsäkringsutskottet, utbildningsutskottet och arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över de nu aktuella motionerna. Yttrandena återfinns i bil. 2–5. I de olika yttrandena har övriga utskott pekat på genomförda reformer och pågående arbeten inom utskottens respektive beredningsområden. Socialutskottet återkommer till detta längre fram.

Socialutskottet anser att det är mycket viktigt att förbättra barnfamiljernas ekonomiska situation och därmed bekämpa barnfattigdomen. Det görs bäst genom att fortsätta regeringens arbetslinje så att människor kan försörja sig. Socialutskottet kan också konstatera att regeringen genomfört en lång rad andra satsningar för att förbättra situationen för hushåll med barn. Inom socialutskottets beredningsområde gäller det t.ex. den nyligen genomförda höjningen av riksnormen för försörjningsstödet för familjer med äldre barn och ungdomar. För denna grupp har riksnormen höjts mer än vad inflationen motiverar.

Socialutskottet vill i detta sammanhang även nämna det arbete som pågår i Regeringskansliet med syfte att till sommaren 2012 ta fram ett förslag om att beräkningen av försörjningsstöd ska förändras så att endast en del av arbetsinkomsten påverkar bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd (jfr bet. 2011/12:SoU1 s. 83 och 85). Avsikten är att göra det mer lönsamt för biståndsmottagare att ta tillfälliga jobb och utöka sin arbetstid.

När det gäller vräkningsförebyggande arbete kan socialutskottet bl.a. konstatera att regeringen nyligen har tillsatt en nationell samordnare med uppgift att ge kommunerna stöd när det gäller att skapa en långsiktigt hållbar struktur och fungerande rutiner i arbetet med att motverka hemlöshet. Vräkningar av barnfamiljer utgör ett särskilt fokusområde i samordnarens uppdrag.

Socialförsäkringsutskottet beskriver i sitt yttrande satsningar som genomförts inom den ekonomiska familjepolitiken. Bland annat höjdes flerbarnstillägget fr.o.m. den 1 juli 2010 i syfte att förbättra de sämst ställda hushållens ekonomi. Vidare höjdes bostadsbidraget fr.o.m. den 1 januari 2012. Regeringen motiverade höjningen med en vilja att stärka ekonomin för de barnfamiljer som har det sämst ställt. Socialförsäkringsutskottet pekar även på att förslagen från Utredningen om ekonomi och föräldrasamarbete vid särlevnad (SOU 2011:51) kan få betydelse för ensamstående med barn.

Arbetsmarknadsutskottet betonar i sitt yttrande att den viktigaste åtgärden för att förbättra situationen för ekonomiskt utsatta barn, är att skapa bättre förutsättningar för arbete och för att människor ska kunna försörja sig själva. Arbetsmarknadsutskottet pekar på de reformer som genomförts inom arbetsmarknadspolitiken, där resurser inriktats på personer som är i störst behov av dem. Det gäller bl.a. nystartsjobb för dem som saknat arbete under minst ett år. Jobbskatteavdragets fyra steg har stärkt incitamenten till arbete genom att sänka marginal- och tröskeleffekterna, främst för låg- och medelinkomsttagarna. Arbetsmarknadsutskottet framhåller även den etableringsreform som trädde i kraft den 1 december 2010 som ett viktigt steg för att öka utrikesfödda kvinnors arbetskraftsdeltagande.

Även civilutskottet och utbildningsutskottet tar upp åtgärder som vidtagits inom deras områden och som har betydelse för utsatta barn. Det gäller åtgärder inom bl.a. bostadspolitikens område och reformer på utbildningsområdet som tillsammans innebär en bättre skola för alla elever.

Socialutskottet välkomnar de insatser och reformer som kommenterats ovan och i de olika yttrandena. Insatser på olika områden ger tillsammans möjligheter att förbättra barnfamiljernas välfärd. Det är viktigt att alla får ta del av tillväxt och välfärd. Sverige ska vara ett sammanhållet land med en hög grad av jämlikhet mellan medborgarna och därför bör barnfattigdom bekämpas.

Socialutskottet anser att de åtgärder som regeringen har vidtagit inom socialpolitiken och arbetsmarknadspolitiken, tillsammans med förbättringar inom bl.a. den ekonomiska familjepolitiken och utbildningspolitiken, i sig kan ses som handlingsplaner. Åtgärderna bidrar till att minska ekonomisk utsatthet bland barnfamiljer.

Sammantaget anser socialutskottet, med hänvisning till allt vad som redovisats, att det nu inte finns skäl för riksdagen att ta initiativ till en nationell handlingsplan mot barnfattigdom. Det finns inte heller skäl att nu göra en översyn av hur samhällets stöd till ensamstående med barn kan förbättras. Motionerna So482 (S), So484 (S), So485 (S), So486 (S), So502 (S) yrkande 1, So504 (S), So514 (S), So521 (S) yrkande 52, So542 (S), So569 (V) yrkande 1 och So658 (MP) yrkande 1 avstyrks i den mån de inte är tillgodosedda med det anförda.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer.

1. Barnfattigdom (S, MP, V)

av Lena Hallengren (S), Christer Engelhardt (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S), Gunnar Sandberg (S), Eva Olofsson (V), Teres Lindberg (S) och Magnus Ehrencrona (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:So482 av Billy Gustafsson (S),

2011/12:So485 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S),

2011/12:So486 av Åsa Lindestam m.fl. (S),

2011/12:So502 av Jennie Nilsson (S) yrkande 1,

2011/12:So504 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S),

2011/12:So514 av Désirée Liljevall (S),

2011/12:So521 av Lena Hallengren m.fl. (S) yrkande 52,

2011/12:So542 av Monica Green m.fl. (S),

2011/12:So569 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) yrkande 1 och

2011/12:So658 av Magnus Ehrencrona m.fl. (MP) yrkande 1 och

avslår motion

2011/12:So484 av Carina Adolfsson Elgestam och Kerstin Haglö (båda S).

Ställningstagande

I dag lever 220 000 barn i Sverige i fattiga familjer. Enligt Rädda Barnen levde 10 000 fler barn i fattigdom 2008 än året innan. Barn som växer upp i fattigdom tvingas alldeles för tidigt att ta ett stort ansvar för familjens ekonomi. De bor sämre än andra barn och går ofta i skolor där allt färre elever klarar kunskapskraven. Många barn tvingas av ekonomiska skäl att avstå från att delta i avgiftsbelagda fritidsaktiviteter och kan inte heller delta i aktiviteter inom skolan som är förknippade med kostnader. Gemensamt för många av dessa barn är att de har föräldrar som antingen saknar jobb eller jobbar deltid. Många familjer är beroende av försörjningsstöd, och föräldrarna står ofta långt från arbetsmarknaden. Störst risk att växa upp i en fattig familj löper barn till ensamstående föräldrar och barn till utrikes födda.

Vi anser att det ska råda nolltolerans mot barnfattigdom. Det krävs ett samlat grepp för att analysera och finna lösningar på problemen. Den allra viktigaste åtgärden för att bekämpa barnfattigdomen är en aktiv arbetsmarknadspolitik med fler arbetande föräldrar. Därefter kommer en generell välfärd som omfattar alla och som jämnar ut chansen att förverkliga alla barns livsdrömmar, minskar de ekonomiska klyftorna och ökar den sociala sammanhållningen.

Mot bakgrund av vad vi nu anfört anser vi att regeringen bör ta initiativ till en nationell handlingsplan mot barnfattigdom. På så sätt kan det tas ett helhetsgrepp på problem för barn som lever i dels ekonomiskt utsatta familjer, dels annan utsatthet.

En handlingsplan bör innefatta åtgärder med sikte på en aktiv arbetsmarknads- och utbildningspolitik, rätt till arbete på heltid, ökad rätt till barnomsorg på obekvämtid, förstärkta trygghetssystem samt specifika satsningar på ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Andra viktiga insatser är resursfördelning utifrån elevernas behov, satsning på kultur- och musikskolan, ökade möjligheter till skuldsanering och sociala investeringar på kommunal nivå.

Vad vi nu anfört bör riksdagens som sin mening ge regeringen till känna.

2. Barnfattigdom (SD)

av Per Ramhorn (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:So484 av Carina Adolfsson Elgestam och Kerstin Haglö (båda S) och

avslår motionerna

2011/12:So482 av Billy Gustafsson (S),

2011/12:So485 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S),

2011/12:So486 av Åsa Lindestam m.fl. (S),

2011/12:So502 av Jennie Nilsson (S) yrkande 1,

2011/12:So504 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S),

2011/12:So514 av Désirée Liljevall (S),

2011/12:So521 av Lena Hallengren m.fl. (S) yrkande 52,

2011/12:So542 av Monica Green m.fl. (S),

2011/12:So569 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) yrkande 1 och

2011/12:So658 av Magnus Ehrencrona m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

För en ensamstående förälder med ett eller flera barn har den ekonomiska tryggheten försämrats. Även om gruppen har fått en viss ökning i ekonomisk standard har detta inte skett i samma utsträckning som för andra. Målet för en bra barnpolitik måste vara att ge alla barn samma förutsättningar för bra och trygga uppväxtvillkor. Barn som lever med en ensamstående förälder med låg inkomst har inte möjlighet att efterfråga det som för andra barn är självklart.

Regeringen bör ta de oroväckande signalerna om barnfattigdom på allvar och tillsätta en utredning som ser över hur samhällets stöd till ensamstående föräldrar med barn kan förbättras.

Vad jag nu anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:So482 av Billy Gustafsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att snabbt ta fram en åtgärdsplan för att människor inte ska hamna i fattigdom.

2011/12:So484 av Carina Adolfsson Elgestam och Kerstin Haglö (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ska se över hur samhällets stöd till ensamstående föräldrar med barn kan förbättras.

2011/12:So485 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en nationell handlingsplan mot barnfattigdom bör tas fram.

2011/12:So486 av Åsa Lindestam m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram en handlingsplan mot barnfattigdom.

2011/12:So502 av Jennie Nilsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer.

2011/12:So504 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen måste vidta åtgärder för att bekämpa barnfattigdomen.

2011/12:So514 av Désirée Liljevall (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnfattigdom.

2011/12:So521 av Lena Hallengren m.fl. (S):

52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnfattigdom.

2011/12:So542 av Monica Green m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska klyftorna bland barn.

2011/12:So569 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lägga fram ett förslag till en handlingsplan mot barnfattigdom.

2011/12:So658 av Magnus Ehrencrona m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förslag på en nationell handlingsplan mot barnfattigdom.

BILAGA 2

Civilutskottets yttrande 2011/12:CU2y

Barnfattigdom

Till socialutskottet

Socialutskottet har gett bl.a. civilutskottet tillfälle att senast den 25 januari 2012 yttra sig över ett antal motioner om barnfattigdom som väckts under den allmänna motionstiden i de delar de berör utskottets beredningsområde. Det gäller motionerna 2011/12:So482 (S), 2011/12:So484 (S), 2011/12:So485 (S), 2011/12:So486 (S), 2011/12:So502 (S) yrkande 1, 2011/12:So504 (S), 2011/12:So514 (S), 2011/12:So521 (S) yrkande 52, 2011/12:So542 (S), 2011/12:So569 (V) yrkande 1 och 2011/12:So568 (MP) yrkande 1.

Sammanfattning

Civilutskottet konstaterar att motionerna inte innehåller några förslag om konkreta åtgärder som faller inom utskottets beredningsområde. Utskottet kommenterar emellertid vissa överväganden i motionerna som tangerar detta område. Sammanfattningsvis anser utskottet att det, i fråga om dessa överväganden, saknas skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen.

I yttrandet finns en avvikande mening.

Utskottets överväganden

Civilutskottet vill inledningsvis framhålla att frågor om barn som lever i en utsatt situation, av ekonomiska eller andra skäl, alltid bör stå högt på den politiska agendan. Vidare bör det framhållas att överväganden om åtgärder som kan påverka den ekonomiska situationen för olika delar av befolkningen alltid är aktuella inom flera utskotts beredningsområden och däribland civilutskottets. Det bör i sammanhanget också påpekas att de disponibla inkomsterna över lag har ökat för barnfamiljer i alla inkomstkikt under det senaste årtiondet. Diskussionen kring barnfattigdom har dock i huvudsak utgått från ett relativt fattigdomsbegrepp där utgångspunkten har varit hur de med lägst inkomster relaterar sig till dem som tjänar mer.

Det frågan gäller i det aktuella ärendet är emellertid endast om något av de förslag som förs fram i de remitterade motionerna bör leda till ett tillkännagivande till regeringen. Det kan då först konstateras att motionerna inte innehåller några förslag om konkreta åtgärder som faller inom civilutskottets beredningsområde. Utskottet ska emellertid kortfattat kommentera vissa överväganden i de motioner där frågor inom civilutskottets beredningsområde tangeras.

Förslaget om ett tillkännagivande till regeringen enligt motion 2011/12: So502 (S) yrkande 1 utgår från vissa överväganden med delvis bostadspolitisk inriktning. Det framhålls att det är viktigt att förebygga segregerade bostadsområden. Vidare anför motionären att det är ett steg i fel riktning ”att som den borgerliga regeringen sälja ut allmännyttan för att ombilda den till bostadsrätter”. Slutligen hävdar motionären att ”ambitionen att införa marknadshyror” är en medveten politik mot ett mer segregerat samhälle.

När det gäller den första frågan, att förebygga segregerade bostadsområden, delar utskottet – och med all visshet även regeringen – motionärens uppfattning. Denna fråga kan emellertid endast till viss del hanteras med bostadspolitiska medel. Det handlar då exempelvis om att ge möjlighet till en blandad bebyggelse med avseende på upplåtelseform och typ av bostäder. Det är en statlig uppgift att utforma de regelsystem som påverkar dessa frågor, men den praktiska tillämpningen i bostadsplaneringen handhas av varje enskild kommun. Inom ramen för det kommunala självbestämmandet och ansvaret för bostadsförsörjningen finns det stora möjligheter att ta särskilda hänsyn till de lokala förutsättningarna och att ta det helhetsansvar som är nödvändigt för att uppnå en önskad samhällsutveckling. Därutöver vill utskottet peka på regeringens ambition att hålla byggkostnaderna nere med hjälp av bl.a. regelförenklningar och långsiktigt hållbara förutsättningar.

Även den andra frågan som motionären tar upp, dvs. en eventuell försäljning av kommunalt ägda bostäder, är det de enskilda kommunernas sak att ta ställning till. Vad slutligen gäller det tredje påståendet som enligt motionären bör ligga till grund för tillkännagivandet finns det skäl för ett klarläggande. De nya villkor för hyressättning som nu har varit i kraft under ett års tid infördes med brett politiskt stöd i riksdagen och även med stöd av hyresbostadsmarknadens parter.

I motion 2011/12:So521 (S) nämns det – med hänvisning till en Socialdemokratisk partimotion – att ökade möjligheter bör ges till skuldsanering. Civilutskottet kommer under våren att behandla ett antal förslag med denna inriktning från den allmänna motionstiden. Det saknas därför skäl att i det nu aktuella sammanhanget ta upp denna fråga.

Ytterligare en fråga med anknytning till civilutskottets beredningsområde ska här kommenteras helt kort. Det gäller frågan om vräkning av barnfamiljer som omnämns i motion 2011/12:So486 (S). Vid överväganden på detta område har ibland bestämmelserna i hyreslagen om besittningsskydd och hyresavtalets upphörande samt i utsökningsbalken om avhysning kommit att diskuteras. Civilutskottet vill emellertid framhålla att överväganden i den aktuella frågan främst bör inriktas på vräkningsförebyggande åtgärder. Med hänsyn till såväl hyresvärdens som grannars intressen är inte förstärkt besittningsskydd särskilt inriktat på barnfamiljer en lämplig åtgärd. Däremot finns i hyreslagen bestämmelser om meddelande till socialnämnden när en uppsägning av en bostadshyresgäst på grund av försummad hyresbetalning har aktualiserats (12 kap. 44 § jordabalken). Det är naturligtvis mycket angeläget att kommunerna senast i detta sammanhang söker medverka till lösningar på den uppkomna situationen, särskilt när dessa ärenden gäller barnfamiljer. Civilutskottet kan konstatera att regeringen på flera sätt söker ge stöd till kommunerna i detta arbete. Regeringen har nyligen också beslutat om ytterligare insatser på området inför 2012. En nationell samordnare har tillsatts med uppgift att ge kommunerna stöd när det gäller att skapa en långsiktigt hållbar struktur och fungerande rutiner i arbetet med att motverka hemlöshet. Vräkningar av barnfamiljer utgör ett särskilt fokusområde i samordnarens uppdrag. Vidare har länsstyrelserna fått i uppdrag att bistå kommunerna med att i bostadsförsörjningsarbetet särskilt uppmärksamma frågor om hemlöshet. Även i detta uppdrag ingår frågan om barnfamiljer som riskerar att drabbas av vräkning.

Mot den redovisade bakgrunden finns inte heller i frågan om vräkning av barnfamiljer skäl till ett allmänt formulerat tillkännagivande från riksdagen.

Civilutskottet kan sammanfattningsvis konstatera att det, när det gäller frågor som faller inom utskottets beredningsområde, saknas skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen med anledning av de aktuella motionerna.

Stockholm den 19 januari 2012

På civilutskottets vägnar

Veronica Palm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Veronica Palm (S), Magdalena Andersson (M), Anti Avsan (M), Carina Ohlsson (S), Eva Bengtson Skogsberg (M), Hillevi Larsson (S), Margareta Cederfelt (M), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Ola Johansson (C), Yilmaz Kerimo (S), Jessika Vilhelmsson (M), Jan Lindholm (MP), Otto von Arnold (KD), Carina Herrstedt (SD), Marianne Berg (V) och Thomas Finnborg (M).

Avvikande mening

Barnfattigdom (S, MP, V)

Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Yilmaz Kerimo (S), Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V) anför:

Civilutskottet hanterar inom sitt beredningsområde ett antal frågor som på olika sätt har stor betydelse för barns livsvillkor. Flera av dessa frågor tas också upp i de nu aktuella motionerna. Enligt motionsförslagen bör de ingå som en del i ett sammanhållet arbete för att motverka barnfattigdom.

Utskottet kan konstatera att motionerna sätter fokus på olika problem som har samband med barnfattigdom. Gemensamt för alla motionerna är emellertid slutsatsen att man behöver ta ett samlat grepp för att analysera och finna lösningar på problemen. Detta föreslås ske genom att regeringen utarbetar en handlingsplan, en strategi eller ett program med denna inriktning. Civilutskottet tar inte ställning till de närmare formerna för hur arbetet bör bedrivas. Detta får närmast anses var en fråga för socialutskottet att överväga, bl.a. med ledning av yttrandena från övriga berörda utskott. Civilutskottet tillstyrker emellertid ett tillkännagivande från riksdagen med utgångspunkt från övervägandena i samtliga aktuella motioner. I ett sådant tillkännagivande bör givetvis även de frågor som faller inom civilutskottets beredningsområde ingå.

Flera av motionerna tar upp bostadens och boendemiljöns betydelse för barnens livsvillkor. Civilutskottet vill framhålla att ett viktigt mål för bostadspolitiken måste vara att boende- och bebyggelsemiljön ska bidra till jämlika förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Det är därför självklart att olika bostadspolitiska medel måste användas för att uppnå detta mål.

Motionärerna framhåller att barn i familjer med en utsatt ekonomisk situation ofta bor sämre än andra barn och växer upp i segregerade bostadsområden. Det gäller inte minst för barn i familjer som nyligen invandrat till Sverige. Dessa familjer är ofta trångbodda och ibland även hänvisade till bostäder med en undermålig inomhusmiljö. De har också mycket begränsade möjligheter att byta eller köpa bostad och på så sätt påverka sin egen boendesituation. Enligt utskottets mening finns det anledning att särskilt uppmärksamma behovet av ett mer integrerat boende och boendesituationen för barn i invandrarfamiljer i samband med ett arbete kring barnfattigdom.

När det gäller den fysiska bebyggelseplaneringen kan flera åtgärder vidtas för att motverka uppkomsten av segregerade bostadsområden och även på andra sätt förbättra barnens villkor. Det är också viktigt att goda förutsättningar skapas för att bygga och rusta upp bostäder med alla upplåtelseformer. Inom bostadspolitiken finns det i dagsläget anledning att särskilt

överväga hur villkoren för hyresbostäder kan förbättras. För familjer med en utsatt ekonomisk situation är en hyresbostad med en rimlig hyresnivå ofta det enda alternativet.

Civilutskottet vill också framhålla att en av bostadspolitikens största utmaningar, den tilltagande bostadsbristen, bör ägnas uppmärksamhet när frågor om barnfattigdom diskuteras. Det är de mest utsatta familjerna, ofta nyligen anlända invandrare och unga hushåll med eller utan barn, som drabbas hårdast när bostadsbyggandet inte når upp till en hållbar nivå. Bostadsbristen har också betydelse för ett särskilt allvarligt problem som uppmärksammas i motionerna, nämligen vräkning av barnfamiljer. Uppgifter tyder på att antalet barn som berörs av vräkningar har ökat under det senaste året. Det är helt ovärdigt ett socialt ansvarstagande samhälle att barn riskerar att hamna i hemlöshet eller en mycket osäker bostadssituation. Denna fråga måste därför ägnas särskild uppmärksamhet i arbetet med att motverka barnfattigdom.

Utskottet vill avslutningsvis ta upp frågan om skuldsanering som berörs i en av motionerna. Det bör erinras om att riksdagen, på förslag av civilutskottet, våren 2011 gjorde två tillkännagivanden till regeringen om skuldsanering och överskuldsättning (bet. 2010/11:CU9, rskr. 2010/11:208). Det sistnämnda tillkännagivandet innebar att regeringen bör utarbeta en strategi för hur överskuldsättning ska kunna undvikas och i detta sammanhang även ta initiativ som syftar till att öka kunskaperna om barns och ungdomars situation i överskuldsatta familjer. Det finns således all anledning att även i arbetet med ett åtgärdsprogram mot barnfattigdom särskilt uppmärksamma barnens situation i överskuldsatta familjer.

Sammanfattningsvis anser civilutskottet, med utgångspunkt från de frågor som faller inom utskottets beredningsområde, att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen bör uttala stöd för de aktuella motionsförslagen om ett sammanhållet arbete för att motverka barnfattigdom.

BILAGA 3

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2011/12:SfU3y

Barnfattigdom

Till socialutskottet

Socialutskottet beslutade den 15 november 2011 att bereda bl.a. socialförsäkringsutskottet tillfälle att senast den 25 januari 2012 yttra sig över de motioner om barnfattigdom som väckts under den allmänna motionstiden 2011 i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Utskottet redovisar i detta yttrande sina överväganden i fråga om dessa motioner.

Utskottet föreslår att socialutskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I ärendet finns en avvikande mening.

Utskottets överväganden

Motionerna

I kommittémotion 2011/12:So521 (S) begärs i yrkande 52 ett tillkännagivande om barnfattigdom. Alldeles för många barn växer upp i familjer med mycket dålig ekonomi och sedan en tid ökar antalet. Enligt en rapport från Rädda Barnen levde 10 000 fler barn i fattigdom 2008 än året innan. Totalt lever 220 000 barn i dag i fattiga familjer där föräldrarna antingen saknar jobb eller jobbar deltid. Risken för fattigdom är enligt Rädda Barnen störst bland barn till ensamstående och barn till utrikes födda. De viktigaste åtgärderna för att motverka barnfattigdom är enligt motionärerna en aktiv arbetsmarknadspolitik och en generell välfärd. Andra åtgärder är bl.a. rätt till heltid och en ökad rätt till barnomsorg på obekväm arbetstid.

I kommittémotion 2011/12:So658 (MP) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om en nationell handlingsplan mot barnfattigdom. Studier har visat på ett tydligt samband mellan fattigdom och utbildningsresultat, etablering på arbetsmarknaden, hälsa, mobbning och trygghet i det egna bostadsområdet. Även barn till föräldrar som missbrukar, har en psykisk sjukdom eller brukar våld lever i särskilt utsatta livssituationer. Lösningen på problemet med barnfattigdom är enligt motionärerna bl.a. en fungerande arbetsmarknad, bostäder som inte är för dyra och bra skolor.

I kommittémotion 2011/12:So569 (V) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om en handlingsplan mot barnfattigdom. De senaste årens nedmontering av trygghetssystemen för a-kassa och sjukförsäkring har drastiskt försämrat den ekonomiska situationen för många vuxna. Detta drabbar barnen. För att motverka barnfattigdom krävs bl.a. arbete åt alla, rätt till arbete på heltid, bättre a-kassa och sjuk- och föräldraförsäkring samt höjt underhållsstöd och förbättrat bostadsbidrag.

Liknande motionsyrkanden finns i motionerna 2011/12:So482 (S), 2011/12:So484 (S), 2011/12:So485 (S), 2011/12:So486 (S), 2011/12:So502 (S) yrkande 1, 2011/12:So504 (S), 2011/12:So514 (S) och 2011/12:So542 (S).

Vissa uppgifter om hushåll med låg ekonomisk standard

Budgetpropositionen för 2012

Enligt budgetpropositionen för 2012, utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, finns det i Sverige knappt 1,3 miljoner hushåll med barn som i olika utsträckning berörs av den ekonomiska familjepolitiken. Antalet barn i åldern 0–17 år uppgår till närmare 2 miljoner. Yngre barn

har i mycket högre grad sammanboende föräldrar än äldre barn. I en barnfamilj bor det i genomsnitt 1,7 barn. I familjer med en ensamstående förälder finns det färre barn än i familjer med sammanboende föräldrar.

Inkomst från arbete är den främsta förutsättningen för en god ekonomisk levnadsstandard för barnfamiljerna. År 2010 var 82 procent av kvinnor med barn i åldern 0–19 år sysselsatta. Motsvarande siffra för män med barn i samma ålder var 92 procent. Många kvinnor med barn (40 procent) arbetar deltid medan de flesta män med barn (93 procent) arbetar heltid.

Under perioden 1998 fram till 2010 har de flesta hushåll ekonomiskt sett fått det bättre, trots den ekonomiska nedgången 2008. Högre sysselsättning och sänkta inkomstskatter fr.o.m. 2007 är den främsta förklaringen till ökningen av de disponibla inkomsterna. Under samma period har inkomsterna ökat realt för samtliga hushållstyper, men inte lika mycket för ensamstående hushåll. Hushåll med en ensamstående förälder är de som har de lägsta disponibla inkomsterna, speciellt när det finns flera barn i hushållet. Majoriteten av de ensamstående föräldrarna är kvinnor.

Betydelsen av den ekonomiska familjepolitiken ökar ju fler barn som finns i hushållet. Under 2010 utgjordes t.ex. 26 procent av den disponibla inkomsten för ensamstående med två eller flera barn av olika former av familjepolitiska stöd. För ensamstående med ett barn utgör de olika familjestöden 13 procent av den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet. För sammanboende med ett barn består den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet till 7 procent av olika familjestöd, för sammanboende med två barn 9 procent och för sammanboende med tre eller flera barn 14 procent.

Den inkomstgräns som väljs för att beskriva ekonomisk standard kan vara absolut eller relativ. En absolut inkomstgräns betyder att man har en på förhand bestämd gräns som inte ändrar sig över tid (förutom efter prisnivå). En relativ inkomstgräns (disponibel inkomst under 60 procent av medianinkomsten) förändras i takt med att medianinkomsten gör det.

Drygt en fjärdedel av ensamstående hushållen med svensk bakgrund och med ett barn har en relativ låg ekonomisk standard, medan andelen för motsvarande hushåll med utländsk bakgrund är över 60 procent. Skillnaderna mellan ensamstående föräldrar med svensk och utländsk bakgrund har förstärkts över tiden. I början av perioden var skillnaden 10 procentenheter medan den 2010 uppgick till 35 procentenheter.

Det faktum att de ekonomiska familjestöden är fasta belopp eller följer prisutvecklingen snarare än inkomstutvecklingen gör att den disponibla inkomsten för ensamstående med barn halkar efter i tider av reallöneutveckling.

En egenskap hos relativa mått på ekonomisk standard är att inkomstgränsen varierar över tiden. I en lågkonjunktur sänks gränsen för ekonomisk utsatthet om medianinkomsten sjunker, vilket kan bli fallet när fler blir arbetslösa. Mot denna bakgrund är det nödvändigt med ytterligare ett mått som sammantaget bidrar till att belysa barnhushållens ekonomiska standard.

Det nya måttet redovisas i Försäkringskassans rapport Resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken – Svar på regeringsuppdrag (2011). Försäkringskassan benämner måttet låg inkomststandard.

Det nya måttet beskriver relationen mellan barnhushållens inkomster och beräknade levnadskostnader. Med detta mått beräknas 10 procent av barnhushållen ha levt i hushåll med låg inkomststandard under 2010. Relationen mellan de olika hushållstyperna följer mönster som återfinns även när det relativa måttet används. Ensamhushåll har en högre risk för låg inkomststandard än hushåll med två vuxna, och ju fler barn det finns i hushållet desto högre risk för låg inkomststandard. Nivån är dock betydligt lägre än för det relativa måttet när inkomsterna sätts i relation till utgifter. I gruppen ensamstående med barn hade vart femte hushåll en låg inkomststandard 2010.

När de tre olika måtten jämförs är andelen barnhushåll med låg ekonomisk standard högst för det relativa måttet, och andelen ökar dessutom under i stort sett hela perioden. När det absoluta måttet används minskar andelen barnhushåll med låg ekonomisk standard under perioden 2001–2010. Förklaringen till skillnaden mellan det absoluta och det relativa måttet är att även de med låga inkomster har haft en inkomstökning som har överstigit inflationen och därmed en real inkomstökning. Detta visar sig genom att andelen med låg ekonomisk standard enligt det absoluta måttet har minskat och ligger sedan 2006 runt 5 procent. Samtidigt har inkomsterna för barnhushåll med låga inkomster inte ökat lika snabbt som medianinkomsten i samhället totalt, vilket innebär att andelen hushåll med inkomster under 60 procent av medianinkomsten har ökat under samma period, till ca 15 procent 2010.

Oavsett vilket mått som används kvarstår att ensamstående med barn har en lägre ekonomisk standard än sammanboende med barn, och att hushåll med utländsk bakgrund har högre risk för ekonomisk utsatthet än hushåll med svensk bakgrund.

Rapport från Socialstyrelsen

Av rapporten Sociala förhållanden och välfärd i Sverige – Social rapport 2010 i sammandrag framgår bl.a. att ungdomar, ensamstående mödrar samt invandrare, främst de nyanlända och de från utomeuropeiska länder, har hög risk för fattigdom och andra välfärdsproblem. Välfärdsproblem kan uppträda tillsammans, och en vanlig kombination är ohälsa och ekonomisk utsatthet. Allvarliga sjukdomar leder ofta till försämrade ekonomiska villkor och ökad risk för upplösning av parförhållanden.

Mellan åren 2000 och 2007 ökade realinkomsterna i Sverige i alla inkomstskikt, och andelen med disponibla inkomster under den absoluta fattigdomsgränsen sjönk från 8 till 5 procent av befolkningen. Dessutom minskade andelen personer som lever i hushåll med ekonomiskt bistånd. När konjunkturerna är goda ökar möjligheterna att ta sig ur fattigdom och biståndstagande.

Inkomstökningarna har varit kraftigare bland höginkomsttagare än bland låginkomsttagare, med följderna att inkomstskillnaderna – och därmed ojämlikheten – i samhället har ökat under 2000-talet. Utvecklingen har medfört en minskad fattigdom i absolut bemärkelse samtidigt som fattigdomen ökat i relativa termer, dvs. mätt som andelen personer med disponibla inkomster under 60 procent av medianinkomsten.

Vidare har långvarig fattigdom som varar fem år eller längre minskat kontinuerligt under de senaste tio åren. Av de fattiga utgör utrikesfödda och ensamboende en allt större del. Detsamma gäller långvarigt ekonomiskt bistånd. Av dem som 2007 hade haft ekonomiskt bistånd i fem år eller mer var 60 procent utrikesfödda.

Till de mest utsatta hör enligt Socialstyrelsen ensamstående mödrar med minderåriga barn. De har en tydligt förhöjd risk för såväl långvarig (minst fem år) som upprepade fattigdom, och andelen som haft ekonomiskt bistånd under lång tid är ungefär dubbelt så hög som i befolkningen som helhet. Ensamstående föräldrar har också ökade risker för att drabbas av samtidigt förekommande välfärdsproblem, bl.a. ekonomisk utsatthet, arbetslöshet, ohälsa, trångboddhet, otrygghet, bristande medborgarresurser och begränsade sociala relationer.

Fattigdom under uppväxten ökar risken för att själv bli fattig som vuxen, och ju lägre inkomster föräldrarna hade när man växte upp, desto högre är sannolikheten att man hamnar i de lägre inkomstskikten.

Två rapporter från Rädda Barnen

Av Rädda Barnens årsrapport 2010 Barnfattigdomen i Sverige 2010 (sammanfattningen) framgår att barnfattigdomen 2007 nådde den lägsta nivån sedan mätningarnas start 1991. Under 2007 levde 10,9 procent av alla barn i Sverige (210 000 barn) i ekonomisk fattigdom. Under 2008 bröts dock trenden och barnfattigdomen ökade till 11,5 procent, vilket motsvarar 10 000 barn. Detta sammanfaller i tiden med den första fasen i konjunkturunedgången, som inleddes under hösten 2008.

Enligt Rädda Barnen räknas barn i familjer som antingen har låg inkomststandard eller har försörjningsstöd som fattiga. Låg inkomststandard definieras som inkomster som inte täcker skäliga levnadsomkostnader.

Rapporten visar att klyftorna mellan de rikaste och de fattigaste barnfamiljerna fortsätter att vidgas. Skillnaden i inkomstutveckling har lett till att den relativa barnfattigdomen enligt EU:s definition ökat kraftigt under senare år. Det relativa fattigdomsbegreppet inom EU innebär att fattigdomsgränsen går vid högst 50 eller 60 procent av landets medianinkomst.

Skillnaderna mellan barn med svensk respektive utländsk bakgrund är markant och ökade under 2007 och 2008. Barnfattigdomen är mer än fem gånger så hög bland barn med utländsk bakgrund (29,5 procent) som bland barn med svensk bakgrund (5,4 procent). Bland barn till ensamstående föräldrar är barnfattigdomen mer än tre gånger så hög (24,7 procent) som bland barn till sammanboende föräldrar (8,1 procent). Nästan vartan-

nat barn (49 procent) till ensamstående föräldrar med invandrarbakgrund lever i ekonomisk fattigdom, men endast 2,3 procent av alla barn till svenskfödda par med barn.

Barnfattigdomen varierar starkt mellan Sveriges kommuner, från 3 procent (Täby) till 31 procent (Malmö). Genomgående är barnfattigdomen högst i landets storstadsregioner och lägst i välmående kranskommuner till storstäderna. Mellan stadsdelarna är variationen ännu större, från Torslanda i Göteborg (2 procent) till Rosengård i Malmö (61,4 procent).

I rapporten Velfärd, inte för alla från 2011 anges sammanfattningsvis att Rädda Barnen har följt upp den ekonomiska familjepolitiken under 2000-talets första årtionde och undersökt i vilken grad den fortfarande förmår utjämna barnfamiljernas ekonomiska villkor och minska den ekonomiska utsattheten. Rapporten utgår till stor del från de fördjupade bearbetningar av datamaterial som tagits fram till Försäkringskassans Socialförsäkringsrapport 2010:10 från juni 2010.

De disponibla inkomsterna har över lag ökat för barnfamiljer i alla inkomstskikt under det senaste årtiondet. Samtidigt har inkomstskillnaderna ökat mellan låg-, medel- och höginkomsttagare. År 2008 hade den rikaste femtedelen av barnhushållen 3,6 gånger så hög disponibel inkomst som den fattigaste femtedelen. I slutet av 1990-talet var andelen 2,8.

Den fördelningspolitiska profilen för socialförsäkringar riktade till barnfamiljer har enligt Rädda Barnen successivt avtagit under det senaste decenniet. Från slutet av 1990-talet har den omfördelande effekten av samtliga socialförsäkringar till barnfamiljer mer eller mindre halverats. Detta gäller samtliga ersättningsformer, men särskilt de behovsprövade bidragen. Allt mindre andel av den ekonomiska familjepolitiken fungerar numera omfördelande mellan fattigare och rikare barnhushåll. Av totalt 67 miljarder kronor i den ekonomiska familjepolitiken 2009 fungerar knappt 6 miljarder kronor som omfördelande mellan barnhushållen, vilket motsvarar enbart 8,7 procent av 2009 års ekonomiska familjepolitik.

Utan familjepolitiska insatser skulle 25 procent av de svenska barnfamiljerna ha varit fattiga enligt EU:s fattigdomsdefinition (60 procent av landets medianinkomst) under åren 1998–2009, och andelen hade varit i stort sett oförändrad under perioden.

Utskottets ställningstagande

Av redovisningen ovan kan utläsas att hushåll med barn, oavsett om det gäller hushåll med svensk eller utländsk bakgrund, generellt sett har en lägre ekonomisk standard än hushåll utan barn. Sämst ställt har ensamstående föräldrar, särskilt när det finns flera barn i hushållet. För sådana hushåll har de ekonomiska familjestöden särskilt stor betydelse. För att förbättra de sämst ställda hushållens ekonomi höjdes flerbarnstillägget från den 1 juli 2010 (prop. 2009/10:99, bet. 2009/10:FiU21, rskr. 2009/10:348).

Höjningen av flerbarnstillägget innebär att förmånen för närvarande lämnas med 150 kronor per månad för det andra barnet, 454 kronor per månad för det tredje barnet och 1 010 kronor per månad för det fjärde barnet. För varje ytterligare barn är bidraget 1 250 kronor per månad.

Under hösten 2010 hade utskottet anledning att behandla ett flertal motioner om ekonomiskt stöd till hushåll med låg ekonomisk standard. I betänkande 2010/11:SfU1 påpekade utskottet bl.a. att den svenska familjepolitiken i internationell jämförelse ger omfattande ekonomiskt stöd till barnfamiljer både genom direkta bidrag och genom att underlätta för föräldrarna att kombinera arbete och familj. Vidare framhöll utskottet att familjepolitiken är utformad så att barn i hushåll med låg ekonomisk standard får stöd, liksom familjer med sjuka och funktionshindrade barn samt att de inkomstprövade förmånerna främst går till familjer med låga inkomster eller en relativt stor försörjningsbörda. Dessutom ansåg utskottet att det var viktigt att se den ekonomiska familjepolitiken i ett större sammanhang, där olika områden tillsammans ger möjligheter att förbättra barnfamiljernas välfärd.

Eftersom barnfamiljernas inkomster i huvudsak kommer från förvärvsarbete har konjunkturläget stor betydelse för hushållens försörjningsmöjligheter. Arbetslöshet eller brist på heltidsarbete och låg utbildning kan vara orsaker till en låg ekonomisk standard. Enligt utskottet fanns lösningarna på dessa problem inte inom den ekonomiska familjepolitiken utan inom andra områden, såsom arbetsmarknads- och utbildningspolitiken samt samhällsekonomin i stort.

Utskottet framhöll också att åtgärder i form av transfereringar, skatter och subventioner utanför den ekonomiska familjepolitiken har stor påverkan på barnfamiljernas ekonomi. Bland annat med hänvisning till att regeringen hade aviserat en höjning av det särskilda bidraget för barn som finns inom bostadsbidraget avstyrkte utskottet motionerna i fråga. Detta blev också riksdagens beslut (rskr. 2010/11:121).

I budgetpropositionen för 2012 föreslog regeringen en höjning av bostadsbidraget från den 1 januari 2012 (prop. 2011/12:1). Höjningen motiverades av en vilja att stärka ekonomin för de barnfamiljer som har det sämst ställt, inte minst ensamstående med barn, och därmed öka deras marginaler. Sedan utskottet tillstyrkt och riksdagen bifallit regeringens förslag (bet. 2011/12:SfU1, rskr. 2011/12:85) höjdes det särskilda bidraget med 350 kronor till 1 300 kronor per månad för ett barn, med 425 kronor till 1 750 kronor per månad för två barn och med 600 kronor till 2 350 kronor per månad för tre eller fler barn. Vidare höjdes bidraget till bostadskostnader till hushåll utan barn så att bidrag lämnas med 90 procent, i stället för med 75 procent, av den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 1 800 kronor men inte 2 600 kronor och med 65 procent, i stället för 50 procent, av den överskjutande bostadskostnaden per månad upp till 3 600 kronor. Den genomsnittliga höjningen innebär ca 120 kronor per månad. Även bidraget till bostadskostnader för barnfamiljer höjdes genom

att den nedre gränsen för bostadskostnader sänktes från 2 000 kronor till 1 400 kronor per månad. För en klar majoritet av barnfamiljerna innebär det en höjning med 300 kronor per månad.

Vid utskottets behandling av förslaget om höjt bostadsbidrag framhöll utskottet i betänkande 2011/12:SfU1 att den omläggning av politiken som inleddes i samband med regeringsskiftet hösten 2006 innebär att en rad åtgärder vidtagits för att stärka möjligheten till egen försörjning genom arbete och minska bidragsberoendet. Samtidigt konstaterade utskottet att bostadsbidragen i dag har en stor betydelse för de ekonomiskt svaga hushållens möjligheter att finansiera sitt boende. Till skillnad från generella bidrag har också bostadsbidragen den fördelen att de är riktade mot en avgränsad grupp och därmed är ett träffsäkert stöd till ekonomiskt utsatta personer. Eftersom regeringens förslag skulle innebära en förstärkning av ekonomin för de barnfamiljer som har det sämst ställt, inte minst ensamstående med barn, men också för hushåll utan barn välkomnade utskottet förslaget. Däremot ansåg utskottet att det saknades skäl för ytterligare höjning av bostadsbidraget.

Utskottet vill understryka de familjepolitiska stödens betydelse för de mest utsatta barnhushållen. Som framgår av redovisningen ovan utgjordes under 2010 hela 26 procent av den disponibla inkomsten för ensamstående med två eller flera barn av olika former av familjepolitiska stöd. Då har inte det nyligen höjda bostadsbidraget beaktats, en höjning som kommer att bidra till en bättre ekonomisk standard för de mest utsatta barnhushållen.

Utskottet utesluter inte att det även framdeles kommer att finnas behov av satsningar på denna grupp och förutsätter att regeringen i samband med kommande budgetprövningar överväger om det finns ekonomiskt utrymme för ytterligare förbättringar av de familjepolitiska stöden. Eftersom bl.a. arbetslöshet och låg utbildning i många fall ligger bakom att en del barnhushåll är särskilt ekonomiskt utsatta krävs det även insatser inom bl.a. arbetsmarknads- och utbildningsområdena. Detta är viktigt också ur en annan aspekt, nämligen att låg inkomststandard enligt Socialstyrelsens rapport tenderar att "gå i arv". En sådan utveckling är givetvis inte önskvärd och bör i möjligaste mån motverkas.

Ensamstående med barn har, enligt vad som framgår ovan, en lägre ekonomisk standard än sammanboende med barn. För gruppen kan förslagen från Utredningen om ekonomi och föräldrasamarbete vid särlevnad få betydelse. Utredningen har bl.a. haft i uppdrag att belysa hur omsorgs- och försörjningsansvaret för barnet faktiskt fördelas mellan särlevande föräldrar och i vilken utsträckning de familjeekonomiska regelverken påverkar föräldrarnas överväganden i fråga om barnets boende och ekonomi. I uppdraget har det även ingått att belysa vilka möjligheter och hinder för samarbete som finns i regelverken för de familjeekonomiska stöden samt föräldrars behov av hjälp och stödsatser. I betänkandet Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnens skull (SOU 2011:51) har utredningen föreslagit ändringar av bl.a. reglerna för barnbidrag, vårdbi-

drag, bostadsbidrag och underhållsstöd i syfte att undanröja konflikt drivande faktorer mellan särlevande föräldrar. Utredningens förslag syftar bl.a. till att bättre anpassa regelverken för de familjeekonomiska stöden till förändrade familjemönster och boendeformer för barnet.

I fråga om underhållsstödet anser utredningen att det maximala beloppet om 1 273 kronor per månad och barn har kommit att bli normbildande för vad som kan anses utgöra ett maximalt belopp för ett barns underhåll. Detta kan enligt utredningen ekonomiskt drabba barnet och boföräldern då beloppet i vissa situationer kan vara lägre än det underhållsbidrag som barnet skulle ha haft rätt till. Detta drabbar främst de barn som lever i de ekonomiskt sett mest svaga grupperna. Utredningens beräkningar visar att drygt 41 procent av de barn som det i dag lämnas fullt underhållsstöd för skulle få mer i underhållsbidrag än underhållsstödets belopp. De barn bland dessa som har en boförälder som tillhör den lägsta inkomstklassen skulle i genomsnitt få ca 1 000 kronor mer per månad i underhållsbidrag jämfört med underhållsstöd, och bland barn som har en boförälder i de tre lägsta inkomstklasserna beräknas över 90 procent få ett större underhållsbidrag än 1 273 kronor per månad. Utredningen anser att nuvarande utformning av underhållsstödssystemet bör förändras och i stället ersättas med ett förskottsbidrag som baseras på föräldrarnas civilrättsliga avtal om underhållsbidrag och att regeringen i särskild ordning bör utreda utformningen av ett sådant system. I avvaktan på en större översyn av underhållsregleringen har utredningen föreslagit vissa justeringar för att komma till rätta med en del brister inom underhållsstödet. Bland annat föreslås att underhållsstödet ska tidsbegränsas för en period av maximalt tre år och att stödet ska åldersdifferentieras för att bättre svara mot de kostnader som finns för att tillgodose barns varierande behov.

Betänkandet har remissbehandlats och är för närvarande föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Mot bakgrund av att bostadsbidraget nyligen höjts och med beaktande av att förslagen i SOU 2011:51 är föremål för beredning inom Regeringskansliet anser utskottet att det för närvarande inte finns skäl för riksdagen att ta initiativ till en nationell handlingsplan mot barnfattigdom. Inte heller anser utskottet att det finns skäl att nu göra en översyn av hur samhällets stöd till ensamstående med barn kan förbättras eller att vidta några andra åtgärder för att bekämpa barnfattigdom.

Med det anförda föreslår utskottet att socialutskottet avstyrker samtliga motioner i ärendet.

Stockholm den 24 januari 2012

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Gunnar Axén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Axén (M), Tomas Eneroth (S), Lars-Arne Staxäng (M), Eva-Lena Jansson (S), Finn Bengtsson (M), Kurt Kvarnström (S), Ulf Nilsson (FP), Shadiye Heydari (S), Solveig Zander (C), Saila Quicklund (M), Emma Henriksson (KD), David Lång (SD), Wiwi-Anne Johansson (V), Annelie Karlsson (S), Eva Lohman (M), Magnus Ehrencrona (MP) och Tomas Nilsson (S).

Avvikande mening

Barnfattigdom (S, MP, V)

Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Wiwi-Anne Johansson (V), Annelie Karlsson (S), Magnus Ehrencrona (MP) och Tomas Nilsson (S) anför:

I dag lever 220 000 barn i Sverige i fattiga familjer. Enligt Rädda Barnen levde 10 000 fler barn i fattigdom 2008 än året innan. Barn som växer upp i fattigdom tvingas alldeles för tidigt att ta ett stort ansvar för familjens ekonomi. De bor sämre än andra barn och går ofta i skolor där allt färre elever klarar kunskapskraven. Många barn tvingas av ekonomiska skäl att avstå från att delta i avgiftsbelagda fritidsaktiviteter och kan inte heller delta i aktiviteter inom skolan som är förknippade med kostnader.

Gemensamt för många av dessa barn är att de har föräldrar som antingen saknar jobb eller jobbar deltid. Många familjer är beroende av försörjningsstöd, och föräldrarna står ofta långt från arbetsmarknaden. Störst risk att växa upp i en fattig familj löper barn till ensamstående föräldrar och barn till utrikes födda.

Vi anser att det ska råda nolltolerans mot barnfattigdom. Den allra viktigaste åtgärden för att bekämpa barnfattigdomen är en aktiv arbetsmarknadspolitik med fler arbetande föräldrar. Därefter kommer en generell välfärd som omfattar alla och som jämnar ut chansen att förverkliga alla barns livsdrömmar, minskar de ekonomiska klyftorna och ökar den sociala sammanhållningen.

Rätt till heltid, ökad rätt till barnomsorg på obekväm tid och förstärkta trygghetssystem utgör viktiga komponenter i problemets lösning. Andra viktiga insatser är resursfördelning utifrån elevernas behov, satsning på kultur- och musikskolan, ökade möjligheter till skuldsanering och sociala investeringar på kommunal nivå.

Mot bakgrund av vad vi nu anfört anser vi att regeringen bör ta initiativ till en nationell handlingsplan mot barnfattigdom. En handlingsplan bör innefatta åtgärder med sikte på bl.a. en aktiv arbetsmarknads- och utbildningspolitik, rätt till arbete på heltid och barnomsorg på obekväm arbetstid. Vi anser således att socialutskottet bör helt eller delvis bifalla samtliga motionsyrkanden i ärendet.

BILAGA 4

Utbildningsutskottets yttrande 2011/12:UbU1y

Barnfattigdom

Till socialutskottet

Socialutskottet beslutade den 15 november 2011 att ge utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över de motioner om barnfattigdom som väckts under den allmänna motionstiden 2011. Utbildningsutskottet avgränsar sitt yttrande till de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet föreslår att socialutskottet avstyrker motionerna. Avvikande meningar har lämnats av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Utskottets överväganden

Motionerna

Socialdemokraterna framhåller i kommittémotion 2011/12:So521 yrkande 52 att alldeles för många barn växer upp i familjer med mycket dålig ekonomi och antalet ökar sedan en tid tillbaka. Barn som växer upp i fattigdom bor sämre än andra barn, i mer utsatta områden, och går ofta i skolor där allt färre elever klarar kunskapskraven. Många tvingas av ekonomiska skäl avstå från att delta i avgiftsbelagda fritidsaktiviteter och kan heller inte delta i aktiviteter inom skolan som är förknippade med kostnader. En aktiv arbetsmarknadspolitik med fler arbetande föräldrar är den allra viktigaste åtgärden för att bekämpa barnfattigdomen. Därefter kommer generell välfärd. Socialdemokraterna föreslår insatser på flera områden, däribland resursfördelning utifrån elevernas behov.

Miljöpartiet framhåller i kommittémotion 2011/12:So658 yrkande 1 att studier har visat på ett tydligt samband mellan fattigdom och en rad viktiga aspekter såsom utbildningsresultat och etablering på arbetsmarknaden. Mycket av den politik som förbättrar dels de vuxnas ekonomiska situation, dels deras livsvillkor i övrigt har inverkan på barns livssituation. Men för att få bra översiktlig kunskap om barns livsvillkor behövs en nationell handlingsplan för att synliggöra de problem som riskerar att drabba barn i utsatta livssituationer.

Vänsterpartiet framhåller på samma vis i kommittémotion 2011/12:So569 yrkande 1 sambandet mellan fattigdom och utbildningsresultat m.fl. områden. Lösningen på problemet med den ökande barnfattigdomen är dels generella satsningar på arbete åt alla, rätt till arbete på heltid, bättre arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring och föräldraförsäkring samt rätt till barnomsorg även på obekvämt arbetstid, dels specifika satsningar på ekonomiskt utsatta barnfamiljer, som höjt underhållsstöd, förbättrat bostadsbidrag och förbud mot avgifter i skolan. Regeringen bör omgående ta fram en handlingsplan mot barnfattigdom.

I motion 2011/12:So484 (S) framhåller motionären att barns liv påverkas påtagligt när familjen lever under otrygga förhållanden, vid arbetslöshet, vid sjukdom och om inkomsterna inte räcker till för livets nödvändigheter. Konsekvenserna av otrygga uppväxtvillkor kan bli utanförskap, frustration, psykisk och fysisk inverkan, dålig skolgång och risk för en kriminell väg. Regeringen bör ta de oroväckande signalerna om barnfattigdom på allvar och tillsätta en utredning som ser över hur samhällets stöd till ensamstående föräldrar med barn kan förbättras. I motion 2011/12:So485 (S) anförs att växa upp i fattigdom inte i första hand handlar om mat på bordet, men att bo sämre än andra och i mer utsatta områden. Barnen har inte råd med glasögon eller en cykel och kan inte bjuda hem kompisar för man inte har råd att bjuda på eftermiddagsfika. Motionärerna

vill se att en nationell handlingsplan mot barnfattigdom tas fram som fokuserar både på att motverka och förebygga. I motionerna 2011/12:So482 (S), 2011/12:So486 (S) och 2011/12:So502 (S) yrkande 1 anföras likaså behovet av att ta fram en handlingsplan mot barnfattigdom. I motion 2011/12:So504 (S) framhåller motionärerna att barn med utländsk bakgrund, barn i storstädernas förorter och barn till ensamstående lever i en verklighet där de inte kan följa med på skolutflykter, simma i simhallen med kompisarna, syssla med någon idrott på fritiden eller gå på bio. I motion 2011/12:So514 (S) framhålls att både självförtroende och framtidsstro kan minska hos barn som upplever att det är stor skillnad mellan vad de själva har för möjligheter och vad andra barn kan göra. För att bekämpa barnfattigdom krävs en kombination av åtgärder. Även i motion 2011/12:So542 (S) efterfrågas en nationell handlingsplan för att minska klyftorna bland barn. Motionären framhåller att det behövs förskoleplatser och fritidshemsplatser till arbetslösa barn, det behövs läxlärningshjälp, ett rikt föreningsliv och stopp för oskäligen höga avgifter i skolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill erinra om att flera stora reformer och satsningar har genomförts på utbildningsområdet, däribland en mer specialiserad lärarutbildning, fortbildningssatsningar för lärare (Läraryftet I och II), legitimation för lärare och förskollärare för att tillgodose att alla elever får en god och trygg undervisning, en obligatorisk befattningsutbildning av rektorer och möjlighet till frivillig fortbildning (Rektorslyftet), en ny skollag som innebär ett nytt modernt regelverk för alla skolor oavsett huvudman, en ny gymnasieskola som ska förbereda elever för inträde i arbetslivet eller för högre studier, specialsatsningar på matematikundervisning m.m. (prop. 2010/11:1 utg.omr. 16 avsnitt 3). Tillsammans innebär det en bättre skola för alla elever.

Regeringen tillsatte i november 2011 utredningen *Modernisering av studiehjälpen och anpassning av studiestödet till nya studerandegrupper*. I direktivet anfördes att studiehjälpen i dag hanteras inom det utbildningspolitiska området men har tydliga familjepolitiska inslag, t.ex. genom att nivån på studiebidraget följer barnbidraget och att ett extra tillägg kan lämnas till familjer med svag ekonomi. Denna kombination av utbildnings- och familjepolitik har gjort det svårt att följa upp och utvärdera stödet eftersom det är oklart mot vilket mål stödet ska utvärderas. Det finns också en koppling mellan studiehjälpen och bedömningen av rätt till vissa familjeekonomiska stöd. En elev som har studiehjälp kan räknas in i underlaget vid bedömningen av rätt till bostadsbidrag för hemmavarande barn, underhållsstöd och flerbarnstillägg även om han eller hon har fyllt 18 år. Detta innebär att om en elev av någon anledning förlorar sin rätt till studiehjälp kan familjen även förlora andra ekonomiska stöd.

Under 2000-talet har olika inriktningar av studiehjälpen föreslagits. Studiehjälpsutredningen som lämnade sitt betänkande Ekonomiskt stöd vid ungdomsstudier (SOU 2003:28) i mars 2003 förordade en mer familjepolitisk inriktning medan det i departementspromemorian Ett nytt studiestöd till unga studerande (U2004/418/SF) 2004 föreslogs en tydligare utbildningspolitisk målsättning.

I den ny tillsatta utredarens uppdrag ingår bl.a. att föreslå hur studiehjälpens utbildningspolitiska respektive familjeekonomiska syften kan renodlas, att ta ställning till om det bör finnas en koppling mellan studiehjälpen och vissa övriga familjeekonomiska stöd, om studiehjälpen bör omfatta ett tillägg för studerande med barn eller om ersättning bör lämnas genom något annat offentligt stöd (dir 2011:122). Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2013.

Utskottet vill erinra om höjningarna av studiemedlen som genomförts de senaste åren. Studiemedelsbeloppet höjdes med 431 kronor per studiemånad den 1 januari 2010 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 15, bet. 2009/10:UbU2, rskr. 2009/10:127) och med ytterligare 498 kronor fr.o.m. den 1 juli 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 15, bet. 2010/11:UbU2, rskr. 2010/11:136). Det innebär förbättringar, inte minst för studerande med barn.¹

Vad gäller frågan om resursfördelning till skolor utifrån elevernas behov behandlades den senast av utskottet i betänkande 2010/11:UbU7. Utskottet underströk att ett decentraliserat system kräver tydlig och effektiv uppföljning. De krav som ställs i skollagen och andra föreskrifter måste hävdas aktivt, och staten måste kräva att åtgärder vidtas när kraven inte är uppfyllda. Utskottet hänvisade till det ansvar som Skolinspektionen och Skolverket har för granskning och utvärdering (bet. 2010/11:UbU7 s. 12). Utskottet ansåg att de stora skolreformerna – dvs. kommunaliseringen, det fria skolvalet och fristående skolors etablering – och dessas effekter på integration, jämlikhet, utbildningens kvalitet och elevers rätt till en likvärdig undervisning behöver analyseras och utvärderas (bet. 2010/11:UbU7 s. 13).

Regeringen tillsatte i juli 2011 utredningen *Regler och villkor för fristående skolor m.m.* (dir. 2011:68). I direktivet anfördes att varje skola, kommunala såväl som fristående, ska kvalitetsgranskas och utvärderas efter hur väl de lyckas ge eleverna förutsättningar att nå målen och utvecklas så långt möjligt. Skolinspektionen har med den nya skollagen fått utökade befogenheter att vidta åtgärder mot skolor som inte lever upp till de uppställda villkoren för att bedriva skolverksamhet, oavsett om det är en kommunal eller enskild huvudman. Kommittén ska utreda om det, i fall då Skolinspektionen riktar allvarlig kritik mot en huvudman för bristande kvalitet i undervisningen och det finns belägg för att ekonomiska uttag ur verksamheten väsentligen har bidragit till bristerna, finns behov av att Skolinspektionen tar hänsyn till detta och, om så bedöms vara fallet, föreslå

¹ Centrala studiestödsnämnden har vid en jämförelse med konsumentprisindex konstaterat att studiemedlets köpkraft under 2010 var den högsta sedan det moderna studiemedelssystemet infördes 1965 (prop. 2011/12:1 utg.omr. 15 s. 33).

hur det bör ske samt lämna de författningsförslag som behövs (dir. 2011:68). Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2012. Vad gäller analys och utvärdering av de två andra skolreformerna, kommunalisering och fristående skolors etablering, har utskottet inhämtat att frågan är under beredning inom Regeringskansliet.

Skolverket har i flera större undersökningar studerat hur resurser fördelas till skolorna. Den första undersökningen genomfördes 1995, ett par år efter kommunaliseringen. Den visade att resursfördelningen framför allt byggde på justeringar i olika grad av tidigare års resursramar (*Resursfördelning utifrån förutsättningar och behov?* rapport 330, Skolverket 2009, s. 54).

Skolverket genomförde en omfattande undersökning av resursfördelningen budgetåret 2007 i kommuner med stora skillnader mellan elevernas socioekonomiska bakgrund, med olika modeller för resursfördelning och med geografisk spridning. Undersökningen bestod dels av en enkät till kommunerna, dels av intervjuer med förvaltningstjänstemän, rektorer och lärare i dessa kommuner. Det framkom att många, oftast mindre, kommuner inte hade någon uttalad modell för resursfördelning. Modeller med en volymbaserad del och en tilläggsdel var den vanligaste fördelningsmodellen (*Resursfördelning utifrån förutsättningar och behov?* rapport 330, Skolverket 2009, s. 9). Den andel som tilldelas efter behov – utifrån generella kriterier eller efter individuell bedömning – var oftast relativt liten. Att ta hänsyn till barnens socioekonomiska bakgrund i resursfördelningen för grundskolan förekom i kommuner som var mer segregerade. Inga av kommunerna som enligt tillgänglig statistik tillhör gruppen minst segregerade kommuner hade ett resursfördelningssystem som tog socioekonomiska hänsyn. I nästan hälften av de mest segregerade kommunerna fanns det inget socioekonomiskt tillägg (s. 10). Skolverket konstaterade att helhetsintrycket var att kommunerna är försiktiga med att differentiera resurserna mellan skolor som utifrån socioekonomisk struktur har väldigt olika utgångsläge (s. 11).

På uppdrag av regeringen genomförde Skolverket en ny undersökning av resursfördelningen 2011. Studien innebar en uppdatering och fördjupning av föregående undersökning. De 50 mest segregerade kommunerna studerades. Undersökningen bestod dels i en genomgång av kommunernas budgetdokumentation, dels i en enkät till grundskolerektorerna i kommunerna i fråga (*Resursfördelning till grundskolan – rektorers perspektiv*, rapport 365, Skolverket 2011, s. 13). Undersökningen visar att tre fjärdedelar av dessa kommuner tog hänsyn till socioekonomiska skillnader mellan skolorna i sin resursfördelning. Undersökningen 2011 visar alltså enligt Skolverket på en viss förbättring i kommuner med stor boendesegregation. Skolverket konstaterar att det fortfarande finns stora skillnader i resultat mellan skolor och att föräldrars utbildningsbakgrund är den faktor utanför skolan som har starkast samband med resultaten. En slutsats i rapporten är att kommunerna därför har all anledning att fortsätta att följa upp och utvär-

dera resursfördelningsmodeller så att kommunens resurser används på bästa sätt och alla skolor får ekonomiska förutsättningar att klara sitt uppdrag (*Resursfördelning till grundskolan – rektorers perspektiv*, rapport 365, Skolverket 2011, s. 27).

Regeringen gav i december 2011 Skolverket i uppdrag att genomföra en satsning på grundskolor i stadsdelar som präglas av utbrett utanförskap (U2011/6863/S). I uppdraget framhålls att enligt den internationella PISA-studien är skillnaderna i elevresultat mellan olika skolor i landet låg i internationell jämförelse, men den har ökat över tid. Skillnader i elevresultat förklaras främst av variation inom skolor. Kunskapsresultaten är ofta bristfälliga i skolor som ligger i stadsdelar med brett utanförskap, trots stora ansträngningar. Regeringen refererar till Skolverkets kunskapsöversikt *Vad påverkar resultaten i svensk grundskola?* där forskarna konstaterar att såväl svensk som internationell forskning visar att det generellt finns ett samband mellan bakgrundsfaktorer, såsom föräldrarnas utbildning, sysselsättning och försörjningsmöjligheter, och resultat i skolan. Elevers tid i landet har också visat sig ha ett tydligt samband med resultaten i skolan i de fall när eleven har anlänt till Sverige efter skolstartsåldern (*Vad påverkar resultaten i svensk grundskola?*, Skolverket 2009). Regeringen framhåller att när elever med såväl skiftande kunskaper i svenska som med en mångfald av sociala, etniska och kulturella bakgrunder samlas i ett och samma klassrum krävs specifika insatser för att möjliggöra en kunskapsutveckling som är anpassad efter elevernas behov och förutsättningar. Skolor i utanförskapsområden har ofta jämförelsevis stora utmaningar när det gäller att kompensera för elevers bakgrund.

Skolverket får för uppdragets genomförande använda 20 miljoner kronor under 2012 (prop. 2011/12:1 utg.omr. 16 anslag 1:5, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98) och beräknas få 20 miljoner för 2013 och 2014. Satsningen ska genomföras i ett mindre antal grundskolor i stadsdelar som ingår i regeringens arbete med urban utveckling. Skolorna ska uppvisa låga kunskapsresultat och ha en negativ kunskapsutveckling. Tyngdpunkten i satsningen ska ligga på handledning i undervisningssituationer i syfte att stödja lärarna att utveckla sin undervisning, på metoder och verksamheter för att stödja eleverna att uppnå målen samt på verksamheter utöver den ordinarie skoldagen med fokus på utökad undervisningstid och hjälp med läsläsning. Utskottet välkomnar denna satsning och kommer att följa utvecklingen med intresse.

Frågan om avgifter i skolan behandlade utskottet senast i betänkande 2010/11:UbU7. Utskottet framhöll att utgångspunkten måste vara att finansieringen av skolresor ska ske med kommunala medel eller genom att elever helt frivilligt samlar in pengar till kostnaden om resan innebär mer än en obetydlig kostnad. Det är inte förbjudet att låta kostnader för skolresor, utflykter eller liknande aktiviteter ersättas av vårdnadshavare på frivillig väg. Men sådana aktiviteter ska vara öppna för alla. Det är inte godtagbart att skolan erbjuder en kostnadsfri alternativ verksamhet för ele-

ver vars vårdnadshavare inte vill betala dessa aktiviteter. Om den kostnadsbelagda aktiviteten är att betrakta som en del av utbildningen ska alla elever få delta (bet. 2010/11:UbU7 s. 26). Utskottet finner inte skäl att ändra sitt ställningstagande.

Utbildningsutskottet föreslår med ovan anförda att socialutskottet avstyrker motionerna 2011/12:So521 (S) yrkande 52, 2011/12:So658 (MP) yrkande 1, 2011/12:So569 (V) yrkande 1, 2011/12:So482 (S), 2011/12:So484 (S), 2011/12:So485 (S), 2011/12:So486 (S), 2011/12:So502 (S) yrkande 1, 2011/12:So504 (S) och 2011/12:So514 (S), 2011/12:So542 (S) och 2011/12:So569 (S).

Stockholm den 17 januari 2012

På utbildningsutskottets vägnar

Margareta Pålsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Margareta Pålsson (M), Mikael Damberg (S), Oskar Öholm (M), Louise Malmström (S), Betty Malmberg (M), Thomas Strand (S), Jan Ericson (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Gunilla Svantorp (S), Nina Lundström (FP), Jabar Amin (MP), Richard Jomshof (SD), Rossana Dinamarca (V), Roger Haddad (FP) och Annika Eclund (KD).

Avvikande meningar

1. Nationell handlingsplan mot barnfattigdom (S, MP, V)

Mikael Damberg (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svan-torp (S), Jabar Amin (MP) och Rossana Dinamarca (V) anför:

Alldeles för många barn växer i dag upp i familjer med mycket dålig ekonomi och sedan en tid tillbaka ökar antalet. Barns liv påverkas påtagligt när familjen lever under otrygga förhållanden, vid arbetslöshet, vid sjukdom och om inkomsterna inte räcker till för livets nödvändigheter. Konsekvenserna av otrygga uppväxtvillkor kan bli utanförskap, frustration, psykisk och fysisk inverkan, dålig skolgång och risk för att hamna i kriminalitet.

Barn som växer upp i fattigdom bor sämre än andra barn, i mer utsatta områden, och går ofta i skolor där allt färre elever klarar kunskapskraven. Många tvingas av ekonomiska skäl avstå från att delta i avgiftsbelagda fritidsaktiviteter och kan heller inte delta i aktiviteter inom skolan som är förknippade med kostnader. Glasögon till barnen är för många familjer en utgift som inte ryms inom familjens budget.

Barn i ekonomiskt utsatta familjer lever i ett utanförskap. De har inte råd att vara med i föreningar. De har inte cyklar och annan fritidsutrustning. De kan inte dela upplevelser med andra barn som t.ex. har råd att gå på bio. Deras språkinläring och kunskapsinhämtning blir sämre eftersom de ofta saknar dator och internet i hemmet.

Vi menar att det ska råda nolltolerans mot barnfattigdom. Vi föreslår insatser på flera områden, däribland resursfördelning utifrån elevernas behov och satsning på kultur- och musikskolan. Vi vill se att en nationell handlingsplan mot barnfattigdom tas fram som fokuserar både på att motverka och förebygga.

Vi anser att socialutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2011/12: So521 (S) yrkande 52 och motion 2011/12:So485 (S) samt – i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde – motionerna 2011/12: So482 (S), 2011/12:So484 (S), 2011/12:So486 (S), 2011/12:So502 (S), 2011/12:So504 (S), 2011/12:So514 (S) och 2011/12:So542 (S).

2. Nationell handlingsplan för att synliggöra problem (MP)

Jabar Amin (MP) anför:

Barnfattigdom lyfter fram frågan om de ekonomiska förhållanden som barn lever under. Olikhet i levnadsvillkor har i sig stor betydelse för hälsa och framtida hälsa. Att ha mycket små resurser stänger också rent konkret barn ute från många möjligheter som andra barn har. Studier har visat på

ett tydligt samband mellan fattigdom och en rad viktiga aspekter såsom utbildningsresultat, etablering på arbetsmarknaden, hälsa, mobbning och trygghet i det egna bostadsområdet.

Grundläggande strukturella förhållanden, såsom en fungerande arbetsmarknad, att människor har råd att bo i sina bostäder, att skolan är bra oavsett var i Sverige man bor och ökad jämställdhet, är viktiga. Ett fungerande socialförsäkringssystem betyder inte minst mycket för att människor ska ha skydd när de blir sjuka och inte behöva oroa sig för det. Miljöpartiet ser vidare som ett viktigt perspektiv att också skapa nya livschanser – att oavsett hur livet har varit hittills skapa möjligheter och vägar för enskilda att ta sig vidare.

Nya livschanser behöver även ges i geografiska områden eller bostadsområden som av olika skäl börjat kännetecknas av förlorad framtidstro. Kanske i framför allt dessa områden är det av stor betydelse att det skapas nya livschanser, att barn och unga samt deras föräldrar ges möjligheter att bryta negativa livsmönster och gå vidare. Där fyller en bra skola med hög kvalitativ nivå en särskilt viktig funktion. På ett eller annat sätt kan man säga att mycket av den politik som förbättrar dels de vuxnas ekonomiska situation, dels deras livsvillkor i övrigt har inverkan på barns livssituation. Men för att få bra översiktlig kunskap om barns livsvillkor behövs det en nationell handlingsplan för att synliggöra de problem som riskerar att drabba barn i utsatta livssituationer.

Jag föreslår att socialutskottet tillstyrker motion 2011/12:So658 (MP) yrkande 1.

3. Handlingsplan mot barnfattigdom (MP, V)

Jabar Amin (MP) och Rossana Dinamarca (V) anför:

Föräldrarnas ekonomiska utsatthet blir barnens krassa uppväxtvillkor. Att leva i fattigdom har en mängd negativa konsekvenser för barn. Det är väl belagt att en fattig barndom ökar risken för social utsatthet senare i livet. Det finns ett samband mellan föräldrars inkomster och barns inkomster som vuxna. Studier har även tydligt visat på samband mellan fattigdom och t.ex. utbildningsresultat, etablering på arbetsmarknaden och hälsa och trygghet i det egna bostadsområdet.

I dag lever en fjärdedel av alla barn i Sverige med en ensamstående förälder. Ändå är kärnfamiljen norm för såväl lagstiftning som de verksamheter barnen deltar i. Det leder till att de ekonomiska villkoren för barnfamiljer är ojämlika och orättvisa. Detta drabbar barnen som inte kan delta i aktiviteter som barn vanligtvis kan delta i, t.ex. skolutflykter som kostar pengar.

Lösningen på problemet med den ökande barnfattigdomen är dels generella satsningar på arbete åt alla, rätt till arbete på heltid, bättre arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring och föräldraförsäkring samt rätt till barnomsorg även på obekväm arbetstid, dels specifika satsningar på ekonomiskt

utsatta barnfamiljer, som höjt underhållsstöd, förbättrat bostadsbidrag och förbud mot avgifter i skolan. Regeringen bör omgående ta fram en handlingsplan mot barnfattigdom.

Vi föreslår att socialutskottet tillstyrker motion 2011/12:So569 (V) yrkande 1.

BILAGA 5

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2011/12:AU2y

Barnfattigdom

Till socialutskottet

Socialutskottet beslutade den 15 november 2011 att bereda bl.a. arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över de motioner om barnfattigdom som väckts under den allmänna motionstiden 2011 i de delar som berör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Yttrandet behandlar samtliga motioner på temat barnfattigdom i de delar som berör utskottets beredningsområde. Det gäller sammanlagt elva motioner.

Motionerna anges i det följande utan årtal (2011/12).

Utskottet föreslår att socialutskottet avstyrker motionerna. Avvikande meningar har lämnats av Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Utskottets överväganden

Motionerna

Socialdemokraterna begär i motion *So521 yrkande 52* ett tillkännagivande om barnfattigdom. I dag lever totalt 220 000 barn i Sverige i fattiga familjer. Barn som växer upp i fattigdom tvingas alldeles för tidigt att ta ett stort ansvar för familjens ekonomi. Gemensamt för dessa barns föräldrar är ofta att de antingen saknar jobb eller jobbar deltid. Många familjer är beroende av försörjningsstöd och föräldrarna står långt från arbetsmarknaden. Risker för fattigdom är störst bland barn till ensamstående och till utrikes födda. En aktiv arbetsmarknadspolitik med fler arbetande föräldrar är den allra viktigaste åtgärden för att bekämpa barnfattigdomen. Därefter kommer en generell välfärd, som minskar de ekonomiska klyftorna och ökar den sociala sammanhållningen. I Socialdemokraternas partimotion föreslås bl.a. följande insatser: rätt till heltid, ökad rätt till barnomsorg på obekväm tid och förstärkta trygghetssystem.

I de enskilda socialdemokratiska motionerna *So482*, *So484*, *So485*, *So486*, *So502 yrkande 1*, *So504*, *So514* och *So542* framhålls att åtgärder måste vidtas för att bekämpa barnfattigdomen. Motionärerna för exempelvis fram förslag om att dels ta fram en nationell handlingsplan mot barnfattigdom, dels tillsätta en utredning som ska se över hur samhällets stöd till ensamstående föräldrar kan förbättras.

Miljöpartiet yrkar i motion *So658 yrkande 1* att en nationell handlingsplan mot barnfattigdom tas fram. Enligt motionärerna måste mänskliga rättigheter vara utgångspunkten i allt arbete mot barnfattigdom och barns särskilda utsatthet. FN:s barnkonvention och alla barns rätt till hälsa, bostad och socialt värdigt liv är i detta sammanhang grundläggande. Mycket av den politik som förbättrar de vuxnas ekonomiska situation och livsvillkor i övrigt påverkar barns situation.

Vänsterpartiet framför i motion *So569 yrkande 1* att en nationell handlingsplan mot barnfattigdom omgående bör utarbetas. Störst risk att växa upp i en fattig familj löper barnen till ensamstående föräldrar. Barn till ensamstående föräldrar med utländsk bakgrund är dubbelt utsatta. Lösningen på problemet med den ökande barnfattigdomen är generella satsningar på arbete åt alla, rätt till arbete på heltid, bättre arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring och föräldraförsäkring och rätt till barnomsorg även på obekväm arbetstid.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis betona att barns ekonomiska situation är en mycket viktig fråga. Det är angeläget att sträva efter att alla barnfamiljer får bättre förutsättningar för en god levnadsstandard och att antalet barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer minskas.

Det finns flera olika metoder att mäta fattigdom och olika mått på fattigdom. Inom EU har medlemsstaterna kommit överens om ett gemensamt mått på fattigdom. Med detta mått anses den vara fattig som har en disponibel inkomst som ligger under 60 procent av medianinkomsten i landet.¹ På detta sätt mäts den relativa fattigdomen, vilket innebär att nivån för fattigdom sätts i relation till landets allmänna levnadsnivå. Ett annat sätt att mäta fattigdom är att utgå från en absolut inkomstgräns vid vilken människor inte längre kan anses ha en skälig levnadsnivå. På detta sätt mäts den absoluta fattigdomen. I Sverige används ofta nivån för rätt till ekonomiskt bistånd.

Enligt Socialdepartementets rapport Fattigdomen i Sverige och EU (2010) har den relativa fattigdomen i Sverige ökat sedan mitten av 1990-talet.² Ökningen beror på att både förvärvsinkomster och kapitalinkomster har ökat i snabbare takt bland medel- och höginkomsttagare än bland låginkomsttagare. Den absoluta fattigdomen har däremot minskat stadigt sedan mitten av 1990-talet. Fattigdomen varierar med olika grupper i befolkningen. När det gäller hur stor andelen fattiga barn är beror detta på hur man väljer att mäta. Mäts andelen med det relativa måttet har andelen ökat kontinuerligt sedan 1990-talet. Om man däremot använder det absoluta måttet har andelen fattiga barn sjunkit under samma period.

SCB mäter inte fattigdom, men beräknar risken att ha inkomster som kan leda till utanförskap och fattigdom. Enligt beräkningar från 2008 har andelen personer med risk för relativ fattigdom ökat sedan 1991, medan andelen med risk för absolut fattigdom har minskat. Enligt SCB ger arbete lägre risk för fattigdom. Ensamhushåll och personer med invandrarbakgrund löper högre risk för fattigdom.

Rädda Barnen har sedan 2002 genomfört studier som speglar förändringar i barns välfärd i Sverige. Enligt Rädda Barnens fattigdomsindex räknas barn i familjer som antingen har låg inkomststandard eller har försörjningsstöd som fattiga. Låg inkomststandard definieras som inkomster som inte täcker skäliga levnadsomkostnader. Rädda Barnens årsrapport 2010 visar att barnfattigdomen år 2007 låg på den lägsta nivån sedan mätningarnas start år 1991.³ Då levde 10,9 procent av alla barn i Sverige (210 000 barn) i fattigdom. År 2008 ökade andelen barn i fattigdom till

¹ Fattigdomsgränsen 60 procent av landets medianinkomst används numera av EU:s statistikorgan Eurostat (tidigare använde Eurostat 50 procent som gräns), medan OECD i jämförelser mellan medlemsländerna drar gränsen vid 50 procent av medianinkomsten.

² Socialdepartementet, Fattigdomen i Sverige och EU (S2010:010).

³ Rädda Barnen, Barnfattigdom i Sverige Årsrapport 2010.

11,5 procent, vilket motsvarar ytterligare 10 000 barn. Denna ökning sammanfaller, enligt Rädda Barnen, med konjunkturnedgången i slutet av 2000-talet, som inleddes under hösten 2008.

Utskottet kan konstatera att Sverige är ett av de länder som har jämnast inkomstfördelning i världen även om inkomstskillnaderna, liksom i de flesta andra länder, ökat under de senaste 20 åren. Enligt SNS Valfärdsrapport 2011 har inkomstskillnaderna i Sverige ökat över hela inkomstskalan, både mellan medianinkomsttagare och höginkomsttagare och mellan medianinkomsttagare och låginkomsttagare.⁴ Den relativa fattigdomen har också ökat, särskilt under de senaste 10 åren.⁵ Den främsta orsaken till den ökande inkomstspridningen är ökade skillnader i kapitalinkomster, snarare än förändringar av löner, skatter och transfereringar. Men andelen fattiga i Sverige är låg internationellt sett. Enligt Socialdepartementets förutnämnda rapport Fattigdomen i Sverige och EU är den relativa fattigdomen 12 procent i Sverige, vilket kan jämföras med 17 procent i genomsnitt i EU.⁶ Därutöver kan nämnas att Sverige återfinns bland länderna med lägst andel fattiga i bl.a. UNDP:s Human Poverty Index.⁷

De grupper där andelen ekonomiskt utsatta är förhållandevis hög omfattar barn, ensamstående yngre vuxna, ensamstående äldre kvinnor över 75 år och ensamstående med barn. Den viktigaste förklaringen till att hushåll med medlemmar i förvärvsaktiv ålder har låg ekonomisk standard är att dessa familjemedlemmar inte förvärvsarbetar alls eller arbetar deltid. Utskottet anser därför att det är viktigt att stärka den ekonomiska situationen för grupper med pressade marginaler, däribland barnfamiljer som har låga inkomster.

Barnfamiljers viktigaste inkomstkälla är förvärvsarbete. Det innebär att insatser för att skapa bättre förutsättningar för arbete och för att människor ska kunna försörja sig själva är de mest betydelsefulla åtgärderna för att möjliggöra en god ekonomisk standard för barn. Att fler föräldrar får vara med i arbetsgemenskapen är dessutom viktigt för att våra barn ska må bra.

Utskottet kan konstatera att regeringen arbetar kontinuerligt för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och för att stärka drivkrafterna till arbete och utbildning. Kampen mot arbetslöshet möts med en politik på en rad områden som syftar till att öka antalet jobb, stimulera företagande och ge stöd åt människor som drabbats av arbetslöshet. Utbildning och aktiva arbetsmarknadsåtgärder är hörnstenar i en sådan politik. Jobbskatteavdragets fyra steg har stärkt incitamenten till arbete genom att sänka marginal- och tröskleffekterna, främst för låg- och medelinkomsttagarna. Ett högre arbetsutbud innebär en högre produktionskapacitet i ekonomin och en ökad sysselsättning på lång sikt. Att ge föräldrar möjlighet till egen försörjning är alltså det bästa och mest direkta sättet att minska barnfattigdomen.

⁴ SNS, Valfärdsrapport 2011.

⁵ Här mätt som individer som har en inkomst under 50 % av medianen.

⁶ Socialdepartementet, Fattigdomen i Sverige och EU (S2010:10).

⁷ UNDP, Human Poverty Index <http://www.undp.org>.

Utskottet kan även konstatera att regeringen har reformerat arbetsmarknadspolitiken och inriktat resurserna på personer som är i störst behov av dem. En rad åtgärder har vidtagits, exempelvis nystartsjobb för dem som saknat arbete under minst ett år. Skattesänkningar gör det samtidigt mer lönsamt att arbeta för låg- och medelinkomsttagare. Regeringen har också förenklat regler och sänkt kostnaden för att anställa personal, vilket gör det enklare för företag att anställa.

Insatser för att öka vuxnas möjligheter till egen försörjning är alltså det viktigaste för att minska fattigdomen bland barn. Detta skymmer dock inte att ensamstående med barn löper större risk att ha relativt låg ekonomisk standard. Enligt Rädda Barnens årsrapport 2010 är risken för ekonomisk utsatthet mer än tre gånger så hög bland barn till ensamstående föräldrar än bland barn till samboende föräldrar. Utskottet välkomnar att regeringen i budgetpropositionen föreslagit vissa riktade insatser för ekonomiskt utsatta grupper såsom barnfamiljer. Flera av dessa satsningar kommer även ensamstående föräldrar med barn till del. Regeringen föreslår att bostadsbidraget förstärks för barnfamiljer. Förstärkningen sker genom en sänkning av den nedre gräns för bostadskostnader vid vilken bidrag betalas ut. Samtidigt höjs det särskilda bidraget för hemmavarande barn i bostadsbidraget. Även höjningen av flerbarnstilläggen den 1 juli 2010 hjälper hushåll med stor försörjningsbörda. Utskottet noterar även att riksnormen i försörjningsstödet för 2012 har höjts. För en ensamstående förälder med två barn på 11 och 15 år uppgår riksnormen för 2012 till 10 250 kronor, vilket är en höjning med 980 kronor per månad.

Utrikes födda är en annan grupp som har relativt låg ekonomisk standard. Enligt Rädda Barnens årsrapport 2010 är risken att leva i ett fattigt hushåll drygt fem gånger så hög bland barn med utländsk bakgrund än bland barn med svensk bakgrund. Den ekonomiska utsattheten är påfallande i synnerhet bland barn vars båda föräldrar är utrikes födda eller ifall barnen och deras familjer kommit till Sverige under senare år. Störst risk för ekonomisk utsatthet för barn återfinns i hushåll med en ensamstående utlandsfödd förälder.

En åtgärd som regeringen vidtagit för att förstärka arbetslinjen i denna grupp är etableringsreformen för nyanlända invandrare som trädde i kraft den 1 december 2010. Reformen är tydligt inriktad på att ge nyanlända bättre förutsättningar för egenförsörjning och att stärka deras deltagande i arbets- och samhällslivet. Varje nyanländ som omfattas av reglerna ska få professionellt stöd för att så snabbt som möjligt lära sig svenska, komma i arbete och klara sin egen försörjning samt få kännedom om de skyldigheter och rättigheter som gäller i Sverige. Regeringen har även genomfört flera andra åtgärder i syfte att förbättra förutsättningarna för utrikes födda på arbetsmarknaden. Dit hör de tidigare nämnda nystartsjobben liksom instegsjobben samt stärkt validering av den utbildning och yrkeskompetens

som utrikes födda har. Regeringen avser dessutom att under 2012 genomföra förändringar i etableringsreformen med syfte att stärka nyanländas förutsättningar att etablera sig snabbt i arbets- och samhällslivet.

Som utskottet tidigare framfört (senast i bet. 2011/12:AU1) är en av de stora integrations- och jämställdhetsutmaningarna i dag att fler utrikes födda kvinnor ska kunna försörja sig själva. I den nuvarande situationen riskerar många av dessa kvinnor att fastna i såväl långtidsarbetslöshet som en ekonomiskt utsatt situation, vilket får konsekvenser även för barnen. Även om den nyligen genomförda etableringsreformen har tydligt jämställdhetsfokus måste betydligt mer göras för att utrikes födda kvinnor ska få makt över sin vardag genom en egen lön att leva på. Mot denna bakgrund välkomnar utskottet den utredning om ökat arbetskraftsdeltagande bland nyanlända utrikes födda kvinnor och anhöriginvandrare som regeringen tillsatt i oktober 2011 (dir. 2011:88). Utredningen ska undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas för att åstadkomma ett ökat arbetskraftsdeltagande för nyanlända utrikes födda kvinnor och anhöriginvandrare som inte omfattas av etableringslagen och analysera vilka ekonomiska incitament som påverkar deras arbetskraftsdeltagande och deltagande i etableringsinsatser. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 oktober 2012.

Enligt utskottets mening måste alla få del av tillväxt och välfärd. Därför behövs åtgärder för att stärka den ekonomiska situationen för grupper med pressade marginaler, däribland barnfamiljer med låga inkomster. Utskottet anser att de åtgärder som regeringen vidtagit för ökad sysselsättning och de förbättringar som gjorts inom bl.a. familjepolitiken tillsammans med satsningar på exempelvis utbildning i sig bidrar till att minska den ekonomiska utsattheten bland barnfamiljer. Utskottet anser att det är viktigt att bekämpa fattigdom. Sverige ska vara ett sammanhållet land med hög grad av jämlikhet mellan medborgarna. Man måste följaktligen noga överväga vilka vägar som är framkomliga. Enligt utskottets mening utgör arbete en central del av lösningen.

Utskottet, som förutsätter att regeringen uppmärksammar utvecklingen, anser inte att några åtgärder behövs med anledning av de motioner som behandlas i yttrandet. Utskottet föreslår med det ovan anförda att socialutskottet avstyrker motionerna So482 (S), So484 (S), So485 (S), So486 (S), So502 (S) yrkande 1, So504 (S), So514 (S), So521 (S) yrkande 52, So542 (S), So569 (V) yrkande 1 och So658 (MP) yrkande 1.

Stockholm den 19 januari 2012

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Lars-Axel Nordell (KD), Sven-Olof Sällström (SD), Josefin Brink (V), Ingemar Nilsson (S) och Abir Al-Sahlani (C).

Avvikande meningar

1. Avvikande mening (S)

Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Johan Andersson (S) och Ingemar Nilsson (S) anför:

I dag lever 220 000 barn i Sverige i fattiga familjer. Enligt Rädda Barnen levde 10 000 fler barn i fattigdom 2008 än året innan. Barn som växer upp i fattigdom tvingas alldeles för tidigt att ta ett stort ansvar för familjens ekonomi. De bor sämre än andra barn, inte sällan i utsatta områden, och går ofta i skolor där allt färre elever klarar kunskapskraven. Många barn tvingas av ekonomiska skäl att avstå från att delta i avgiftsbelagda fritidsaktiviteter och kan heller inte delta i aktiviteter inom skolan som är förknippade med kostnader.

Gemensamt för många av dessa barn är att de har föräldrar som antingen saknar jobb eller jobbar deltid. Många familjer är beroende av försörjningsstöd, och föräldrarna står ofta långt ifrån arbetsmarknaden. Störst risk att växa upp i en fattig familj löper barn till ensamstående föräldrar och barn till utrikes födda.

Vi socialdemokrater anser att det ska råda nolltolerans mot barnfattigdom. Den allra viktigaste åtgärden för att bekämpa barnfattigdomen är en aktiv arbetsmarknadspolitik med fler arbetande föräldrar. Därefter kommer en generell välfärd som omfattar alla och som jämnar ut chansen att förverkliga alla barns livsdrömmar, minskar de ekonomiska klyftorna och ökar den sociala sammanhållningen.

Rätt till heltid, ökad rätt till barnomsorg på obekvämtid och förstärkta trygghetssystem utgör viktiga komponenter i problemets lösning. Andra viktiga insatser är resursfördelning utifrån elevernas behov, satsning på kultur- och musikskolan, ökade möjligheter till skuldsanering och sociala investeringar på kommunal nivå.

Med det anförda anser vi att motionerna So521 (S) yrkande 52, So482 (S), So485 (S), So486 (S), So502 (S) yrkande 1, So504 (S), So514 (S) och So542 (S) bör tillstyrkas. Motion So484 (S) bör avstyrkas i den mån den inte får anses tillgodosedd med det vi anför ovan.

2. Avvikande mening (MP)

Mehmet Kaplan (MP) anför:

Mycket av den politik som förbättrar de vuxnas ekonomiska situation och deras livsvillkor i övrigt påverkar barns livssituation. För att få översiktlig kunskap om barns livsvillkor och för att synliggöra de problem som riskerar drabba barn i utsatta livssituationer behöver det tas fram en nationell

handlingsplan. En sådan handlingsplan ska innehålla tidsbestämda mål, åtgärder för att nå målen, uppföljningsmekanismer, resurser och ett tydligt barnrättsperspektiv.

Vi i Miljöpartiet anser att mänskliga rättigheter måste vara utgångspunkten i allt arbete som har med barnfattigdom och barns särskilda utsatthet att göra. FN:s barnkonvention och alla barns rätt till hälsa, bostad och ett socialt värdigt liv är i detta sammanhang grundläggande dokument.

Med det anförda anser jag att motion So658 (MP) yrkande 1 bör tillstyrkas.

3. Avvikande mening (SD)

Sven-Olof Sällström (SD) anför:

För en ensamstående förälder med ett eller flera barn har den ekonomiska tryggheten försämrats. Även om gruppen har fått en viss ökning i ekonomisk standard har detta inte skett i samma utsträckning som för andra. Målet för en bra barnpolitik måste vara att ge alla barn, inte bara några, samma förutsättningar för bra och trygga uppväxtvillkor. Barn som lever med en ensamstående förälder med låg inkomst har inte möjlighet att efterfråga det som för andra barn är självklart.

I enlighet med motion So484 (S) anser jag att regeringen bör ta de oroväckande signalerna om barnfattigdom på allvar och tillsätta en utredning som ser över hur samhällets stöd till ensamstående föräldrar med barn kan förbättras.

Jag anser att motion So484 (S) bör tillstyrkas och att socialutskottet ska föreslå att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts ovan.

4. Avvikande mening (V)

Josefin Brink (V) anför:

Allas rätt till arbete med goda villkor och en lön som går att leva på är centralt i Vänsterpartiets politik. Att alla föräldrar ges reella möjligheter att kombinera föräldraskap och arbete är därför den viktigaste förutsättningen för att bekämpa barnfattigdom.

Men inte ens i det bästa av samhällen finns några garantier för att föräldrar inte drabbas av sjukdom eller arbetslöshet. Därför måste de allmänna trygghetssystemen vara så stabila och generösa att barn till föräldrar som är förhindrade att arbeta inte drabbas av fattigdom. De senaste årens nedmontering av de gemensamt finansierade trygghetssystemen, som a-kassan och sjukförsäkringen, har drastiskt försämrat den ekonomiska situationen för många barnfamiljer. Att restaurera de sönderslagna trygghetssystemen är därför en nödvändig ingrediens i ett systematiskt arbete för att minska barnfattigdomen i Sverige.

År 2010 levde 279 000 barn under den relativa fattigdomsgränsen. Störst risk att växa upp i en fattig familj löper barnen till ensamstående föräldrar. Barn till ensamstående föräldrar med utländsk bakgrund är dub-

belt utsatta. Diskrimineringen av utlandsfödda och av kvinnor på arbetsmarknaden ger utslag i barns levnadsvillkor. Att bekämpa den diskrimineringen är också en viktig del i arbetet mot barnfattigdomen. Rätten till heltid måste stärkas, liksom rätten till fast anställning, så att fler får en inkomst som det faktiskt går att leva på.

Samhället måste också erbjuda den avlastning och det stöd som krävs för att det i praktiken ska gå att kombinera arbete och föräldraskap. I dag är bristen på barnomsorg ett stort hinder för framför allt många kvinnor att kunna arbeta i den utsträckning de vill och behöver. Värst är det för ensamstående föräldrar som ofta tvingas tacka nej till arbete på kvällar, nätter och helger eftersom det saknas tillgång till barnomsorg utanför kontorstid i de allra flesta kommuner. Vi vill därför lagstifta om rätt till barnomsorg på obeqväm arbetstid.

Ensamstående föräldrar har ofta svårt att få avlastning när barnen är sjuka. Att inte ha en partner som delar ansvaret för vården av sjuka barn kan leda till att föräldern inte kan sköta sitt arbete. Långa eller upprepade perioder med sjuka barn innebär även ett inkomstbortfall som blir extra kännbart för den förälder som är ensamstående. Ensamstående mammor är dessutom oftare arbetslösa än andra föräldrar, vilket tyder på att arbetsgivare väljer bort dem. Detta kan bero på att arbetsgivarna är rädda för att ensamstående föräldrar kommer att vara borta mycket från arbetet när barnen är sjuka.

För att underlätta situationen för ensamstående föräldrar vill vi se över möjligheten att införa ett barnomsorgsstöd i hemmet under perioder då barnen är sjuka och föräldern normalt skulle ha tagit ut tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn. På så sätt skulle ensamstående föräldrar inte behöva stanna hemma från arbetet vid varje tillfälle barnen är sjuka.

Om eget arbete verkligen ska vara vägen ut ur fattigdom för hårt pressade barnfamiljer, måste samhället se till att skapa förutsättningar för alla att faktiskt kunna arbeta och att det ska finnas stabila och värdiga trygghetssystem.

Detta är nödvändiga delar i den handlingsplan mot barnfattigdom som jag anser att regeringen bör ta fram.

Med det anförda anser jag att motion So569 (V) yrkande 1 bör tillstyrkas.